

Egy történelmi párt, mely lekéste a történelem gyorsvonalát

Az MSZMP utolsó és az MSZP első kongresszusán bekövetkezett metamorfózis alapvetően a magyarországi szociáldemokrácia számára bizonyult sorsdöntőnek. A politikában nincsenek véletlenek, benne még a látszólagos spontaneitás is milliméterre kiszámított.

Kezdetől nyilvánvaló volt: az MSZMP leginkább attól félt, hogy az ügynevezett baloldalon szenved majd történelmi vereséget. Egy erős, polgári alapokon álló szociáldemokrata néppárti formáció létrejötte nem csupán a kormányzás jogától, de a baloldaliság képviselőitől is megfoszthatta volna. A szociáldemokrácia eszmerendszerével való „vértömlesztésnek” azonban csak az adhatott hitelt, ha a balról történő előrelépés időben és az ellenfél számára kiadatlanul történik. Nyers Rezső pulatási kézmosása — miszerint; mi nem kreáltunk az ellenzéki pártok számára árnyékvezetőségeket — már önmagában is elegendő lenne a gyanakváshoz. Az viszont tény, hogy majd minden jelentős ellenzéki szervezet vezetésében működnek olyan csoportok, melyek az ügynevezett békés átmenet zálogaként kezelik az MSZMP-vel, illetve utódpártjával történő konstruktív együttműködést.

Az is igaz, hogy ez csak az önmagát középbalként „aposztrofáló” szociáldemokrata pártcsírának okozott súlyos fejlődési rendellenességeket. Az MSZMP-vel nyíltan kokettáló, a baloldaliságot az MSZMP-hez fűződő viszony perspektíváiban kereső „baloldali szocdem” csoportoknak nem a vezetés nyílt megragadása volt a megbízók által kiadott feladata, hanem az ideológiai zavarkeltés, a szerveződé-

lassítása, a tudatos ékverés a szárnyak között és a feszültségek állandó ingerlése. Az álszerű háttérbe húzódás sikeresebbnek ígérkezett és bizonyult. Egy újabb pártfúzió kikényszerítése, történelmileg neveléses lévén, stratégiává avatta a csírájában való elfojtás szándékát. Sikerült elérni, hogy az MSZDP kongresszusa később üljön össze, mint az MSZMP hasonló grémiuma, ráadásul azt is sikerült megakadályozni, hogy legalább a pártprogramtervezettel megelőztessen az MSZP megalakulása. A kész szociáldemokrata programmal előrukkoló MSZP-től az MSZDP már csak egy kétes kimenetelű etikai elhatárolódást érvényesíthet, mert ha e programot csupán a polgári liberalizmus alapján bírálja, akkor egy másik párt kenyerét veszi el. Az, hogy ugyanezen program mennyivel hitelesebb lett volna a valódi és jó előre körülírt szociáldemokraták szájából, mára a történelemben ismeretlen feltételezések világába süllyedt. Az MSZDP ezt a vonatot lekéste, és előre megváltott helyjegyét az MSZP használja ügyesen manipulált, de jogilag megkérdőjelezhetetlen joggal. Sovány vigasz marad, ha ez a kreáltan egységessé „turmixolt” baloldal ebben a minőségében is vereséget szenved a választásokon.

Végezetül: milyen lehetőség marad a párt nélkül maradt szociál-liberálisoknak? Ugyanaz, ami a többi történelmi pártból fokozatosan kiszoruló polgári liberálisoknak! Vagy az SZDSZ-hez csatlakoznak, vagy liberális párt néven önálló politikai pártot alkotnak. Valószínű, hogy ez nem is valamiféle „botcsinálta bölcsesség” lenne a részükről?

Kis Pál István

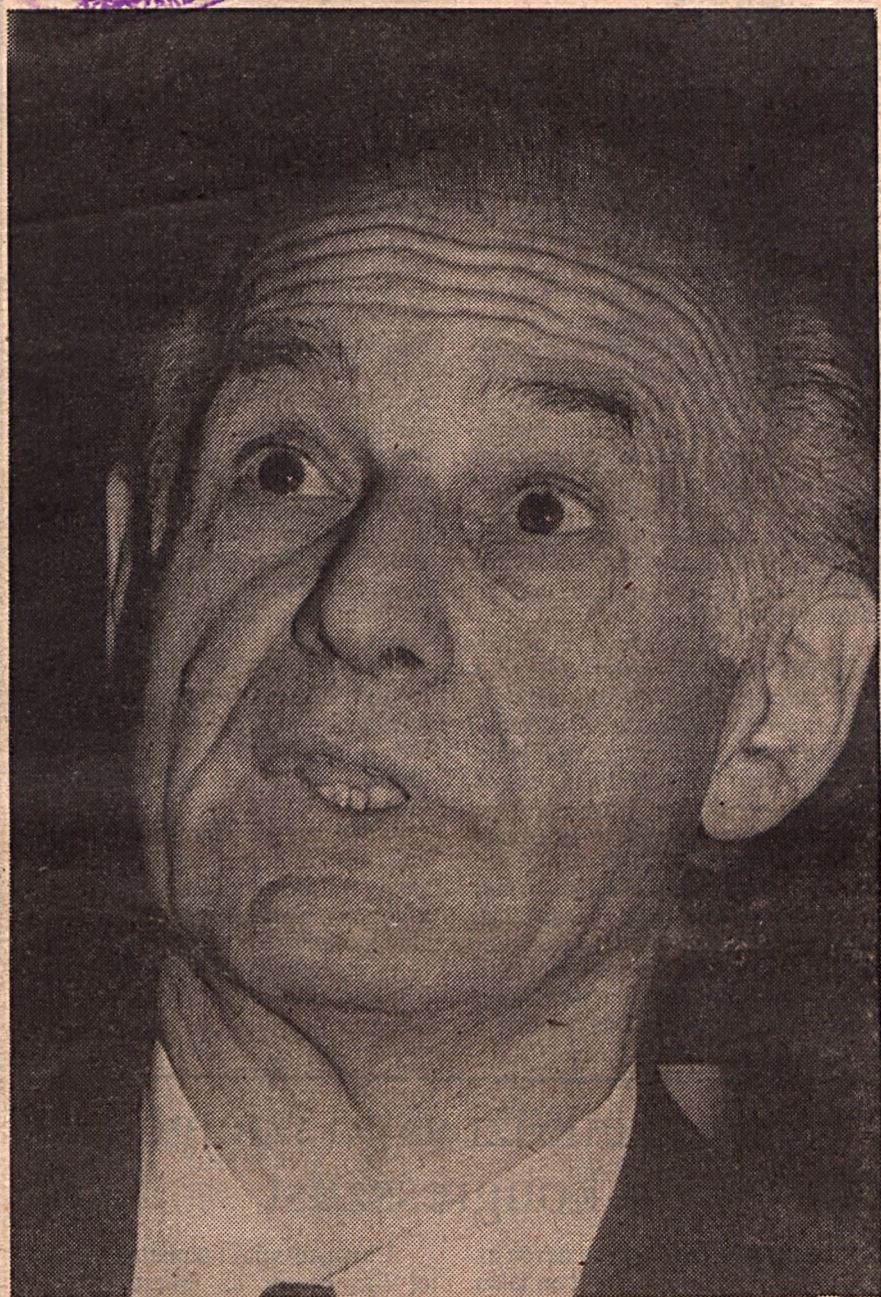
Interjú Horváth István belügyminiszterrel

— Belügyminiszter Úr! Szeretném Öntől megkérdezni a Dátum olvasói nevében, hogy hogyan fogadták a belügy kommunisztái azt a deklarációt, mely szerint szervezetük megszűnteti munkahelyi működését?

— Ebben a politikai struktúrában az elkerülhetetlen szükségszerűség és az egyedül lehetséges megoldás a további működés szempontjából. A párt működése szempontjából is, és a belügyi apparátus mint állami apparátus léte és fennmaradása szempontjából is. Egy többpártrendszerre épülő politikai struktúrába elképzelhetetlen,

hogy egy, az állami lét és működés szempontjából olyan fontos szervezet, mint amilyen a belügyminisztérium — beleértve a közigazgatás kormányzati központját és beleértve az állam- és közbiztonsággal kapcsolatos feladatokat is — egyetlen politikai párthoz kapcsolódjon. De ez a dolognak csupán egyik oldala. A másik oldala szerintem az, hogy ez a párt számára is csak így tartható fenn. Az eddigi pártstruktúrájának a fennmaradása az elképzelhetetlen.

folytatás a 3. oldalon

Kongresszusi beszélgetés NYERS REZSŐVEL

— Pártelnök Úr! Kérem, szíveskedjék a Dátum részére néhány kérdésre válaszolni. Elsőként is megkérdezném, hogy egyetért-e Berecz Jánosnak a kongresszusi szónoki emelvénnyel Önnek adresszált kijelentésében foglaltakkal, aki azt mondta, hogy Ön most rendkívül nehéz helyzetben lehet mert Önnek választ kell adnia arra, hogy elfogadja-e Ön mint a jövő pártjának is pártelnöke, a Berecz úr megfogalmazása szerinti „reformkommunisták” szocialista pártot belüli jelenlétét?

— Nem vagyok én nehéz helyzetben, mert számomra természetes, hogy aki reformkommunista vagy eu-

rokommunista és aki elfogadja azt, hogy a pártnak szocialista jellegűnek kell lennie, mind programjában, mind szervezeti működési módjában, az nevezheti magát nyugodtan reformkommunistának és lehet egy új típusú szocialista párt tagja. Azt az új típusú szocialista pártot az istenért nem szeretném monolitikus pártként látni, olyan egyáramlatú pártnak, amelyben mindenki egy platformon van. Az a néptől csak elszakadni tud.

— Ez a törekvés, amely a szocialista mozgalom különféle irányzatait — a szocialista és reformkommunista

folytatás a 2. oldalon

Kongresszusi beszélgetés NYERS REZSŐVEL

folytatás az 1. oldalról

irányzati egységben, egy pártban kívánja látni...

— ...igen, igen...

— ...szóval ez a törekvés kissé emlegetet az olaszországi törekvésekre, nevezetesen arra a tendenciára, hogy az ottani szociáldemokrata, szocialista és kommunista pártmozgalmak deklaráltnak keresik a fúziójuk mihamarabbi lehetőségeit.

— Úgy van, kérem szépen, az Olasz Kommunista Párt az egy jellegzetesen reformkommunista párt, de programjában és működésében az lényegében egy szocialista párt. És fel is merült náluk lehetőségként a név megváltoztatása. A reformkommunizmusnak az az értelme a szocialista mozgalmon belül, hogy az húzza ezt a tagságában nagyon értékes kommunista mozgalmat a szocialista alapon való újraegyesülés irányába. Ez az egész egy nagy, nemzetközi jelentőségű kérdés. És mert nem egyszerű kérdés, ezért nem is csak a „magyar ugaron” eldöntendő kérdés.

— Elképzelhető-e, hogy az új, szociáldemokrata értékek szerint orientálódó szocialista párt létrejötte befolyással lesz a sokféle belső válságtól szabdaltnak Magyarországi Szociáldemokrata Párt problémáinak megoldásmódjaira? Milyen kapcsolata lesz az új szocialista pártnak az itt és most működni próbáló MSZDP-vel?

— Az én eredeti... vízióm — még a Szociáldemokrata Párt újrállakulása előtt — az volt, hogy a megújuló MSZMP legyen a szociáldemokraták pártja. Itt egyébként a remélhetőleg megalakuló új pártunkban vannak is

szociáldemokraták, lesznek is szociáldemokraták, még akkor is, ha nem nevezik meg őket.

— Megbocsásson, de én most azokhoz a szociáldemokratákhoz való viszonyuk várható alakulásáról is szeretném Önt megkérdezni, akik nem ebben a pártban, hanem a Szociáldemokrata Pártban vannak? A közvélemény úgy tudja, hogy abban a pártban vannak olyan személyiségek — például Ruttner Györgyről lehet e vonatkozásban többször hallani —, akik az itteni szociáldemokratákkal kapcsolatokra törekcsenek. Hogyan fogja vajon az ő helyzetüket, álláspontjukat módosítani egy új, szocialista jellegű tömegpárt létrejötte?

— Ezt nem tudom megítélni, annyira nem ismerem a mai, itthoni Szociáldemokrata Párt belső helyzetét, és annyira vigyázunk arra, hogy mi ne is szóljunk bele az ottani dolgokba. Én magam is nagyon vigyázok erre, mert régi, hibás, sőt bűnös módszerek megismétlésére nem lenne szükség. Úgy, hogy ennyit tudok erre mondani: nem ismerem, nem tudom megítélni az ottani dolgokat.

— Végezetül engedje meg, hogy megkérdezzem: véleménye szerint hogyan fog alakulni ennek az új pártnak, a Magyar Szocialista Pártnak a viszonya, a Szocialista Internacionáléhoz?

— Ez nagyon szoros kapcsolatban lesz. Ha ez a párt úgy alakul meg, ahogy mi most előkészítjük, akkor ez a viszony olyan szoros lesz, hogy az elmegy egészen a tagsági viszonyig.

— Pártelnök úr, köszönöm szépen a beszélgetést.

Kolozsi Béla

A nemzetközi sajtó ízeletgeti a kongresszust

Az MSZMP, vagy már új nevében az MSZP XIV. — új minőségében talán inkább első — kongresszusa kétségtelesen a világ érdeklődésének középpontjában áll. A politikai ínyencek már az előjelek alapján joggal számítottak különleges ízekre, kisebb-nagyobb finomságokra. Az már persze gusztnak kérdése, hogy kit mennyire lelkesítenek vagy sem az első beakasztások élményei, ám a fanyalgások ideje még nem jött el. A szocialista sajtó általában mértéktartó, nagy terjedelemben tudósít, de egyelőre kerüli a kommentálás felelősségével és veszélyekkel egyaránt terhes műfaját. Másrészt előjellel ugyan, de két kivétel van. A szovjet sajtó kiemelten hangsúlyozza, hogy a szovjet vezetés nagy reményekkel övezi a kongresszust. Különösen a fiatalok! Nevükben a Komszomszokaja Pravda üdvözli a demokracizmus kiszélesítésére, a jogállamiság megteremtésére és a Nyugat felé történő nyitásra vállalkozó reformszárny sikereit. A belgrádi Politika egyik főcímeben — Nagy vágyak és kis lehetőségek — már kissé kétkedőbb hangnemben értékeli a „kibontakozás” esélyeit.

A nyugati sajtó titkolatlan élvezettel csemegézik az érkező híreken. A francia Libération az ügyrendi vita kapcsán már egyenesen a „demokrácia orgiájaként” értékeli a történeteket. Az SPD-hez közelálló Frankfurter Rundschau így értékel: „A háború utáni Európa történetében egyedülálló jelenség, hogy egy kommunista párt a kongresszusán önként búcsút mondjon a történelemnek és kiállítsa lemondólevelét”.

A közismerten higgadt britek is lázba jönnek, ha az ITN tudósítójának jelentését hallják; „...a párt élén álló vezetők gyakorlatilag eltemették a magyar kommunizmust...”. A Financial Times tudósítója viszont olyan finomságokat is észrevett, hogy Nyers Rezső, miközben a messianisztikusan vezetni kívánókat bírálta, nyilvánvalóan Pozsgayra gondolt...

És lám, milyen lovagiasak az angolok: „...Grósz Károly volt pénteken az egyetlen vezető politikus, akinek volt bátorsága egy ellenséges közönség előtt kiállni a kommunizmus mellett...” (The Independent).

Történelmi alkalom

Szovjet tábornok a NATO közgyűlésén

Történelmi pillanatot örökíthettek meg a fotóriporterek szombaton a római parlament üléstermében, amikor a Varsói Szerződés egyenruhás tábornoka — Vlagyimir Lobov hadseregtábornok, a VSZ egyesített fegyveres erőinek törzsfőnöke — beszédet mondott a NATO közgyűlése előtt, majd kétszer is kezét rázotta a NATO európai haderőinek főparancsnokával, John Galvin tábornokkal.

Első ízben történt meg, hogy a Varsói Szerződés katonai vezetőjét meghívták a NATO közgyűlésére. Felsőfokú látogatásában a tábornok hosszasan fejtegette a VSZ katonai doktrínájának védelmi jellegét, amelynek alátámasztásául emlékeztetett a hagyományos fegyverzetekben tavaly végrehajtott egyoldalú csökkentésekre és egyéb intézkedésekre. Kijelentette, hogy a Szovjetunió ésszerű védelmi erőre törekszik, nem akar támadó katonai erőt. Felhívta a figyelmet arra is, hogy az évek folyamán mindkét fél dollármilliárdokat fecsérelt el fegyverekre. A NATO szemére vetette, hogy tetteiben egyáltalán nem követi a Varsói Szerződés jó szándékot bizonyító leszerelési lépéseit.

Lobov beszédét a hallgatóság rokonszenvvel fogadta, több felszóláló azonban, köztük Galvin tábornok vitá-

ba szállt annak egyes pontjaival. Galvin például kijelentette, hogy a fegyveres erők területén a Szovjetunió továbbra is nagy fölényrel rendelkezik Európában, s hogy a leszereléshez vezető út szerinte nem a semmiféle kötelező erővel nem bíró egyoldalú csökkentéseken, hanem tárgyalások során kialakított megállapodásokon keresztül vezet. Azt állította, hogy a NATO nagy reményei ellenére még alig csökkent a Varsói Szerződés rendelkezésére álló harci erő.

Mindkét tábornok azt mondta, hogy bízik a hagyományos fegyveres erők és fegyverzetek csökkentéséről folyó bécsi tárgyalások sikeres befejeződésében.

A közgyűlés védelmi és biztonsági bizottságában egyébként felszólalt Richard Burt is, aki az amerikai küldöttséget vezeti a hadászati fegyverek csökkentéséről folyó genfi tárgyalásokon. Arra buzdította a NATO-t, hogy ragadja meg azt az egyedülálló alkalmat, amelyet a szovjet külpolitikában Gorbacsov vezetése alatt bekövetkezett változások kínálnak megállapodás elérésére fegyverzetek egész sorában. „A történészek negatív módon fognak megítélni bennünket, ha elszalasztjuk ezt az esélyt” — mondta.

Jazov békére törekszik

Remélem, hogy most befejeződött látogatásom katonai téren is elősegíti a kölcsönös megértés és bizalom erősítését az Egyesült Államok és a Szovjetunió között — mondotta szombaton egyesült államokbeli látogatásának befejeztével Dmitrij Jazov, szovjet honvédelmi miniszter.

Jazov, aki időközben hazaérkezett Moszkvába, Washingtonból történt elutazása előtt szovjet újságíróknak nyilatkozva kifejtette: már maga a látogatás ténye és magas szintje is igen fontos fejlemény, és arról tanúskodik, hogy a két ország nem a konfrontáció

felé, hanem a vitás kérdések tárgyalások útján történő megoldása irányában halad. „Úgy vélem, az a szint, amelyre a bécsi tárgyalásokon és a hadászati támadó fegyverzetéről folyó tárgyalásokon törekszünk, olyan állapotokat fog eredményezni, amelyek népeinket a béke felé fogják vezetni” — mondta.

A szovjet miniszter, akinek alkalmát volt több hadgyakorlatot és harcászati bemutatót is megtekinteni, úgy vélekedett, hogy a látottakból több minident fel lehet majd használni a szovjet katonák harcckészültségének emeléséhez.

Moszkvai tüntetés — nyomozótisztek mellett!

Mintegy hatezren tüntettek szombaton Moszkva központjában Telman Gdljan és Nyikolaj Ivanov ügyészéi nyomozók és Borisz Jelcin radikális reformpárti népképviselő mellett. A megmozdulás résztvevői nagyobb nyilvánosságot, hitelesebb tájékoztatást követeltek a két nyomozó ügyében folyó parlamenti vizsgálatról. Egyszersmind tiltakoztak amiatt, hogy a Pravda, az SZKP KB lapja nemrégiben Borisz Jelcint befeketítő cikket vett át az olasz La Repubblica című újságból.

A tüntetésre az Oroszországi Népfőnt nevű, az év eleje óta tevékenykedő szervezet hívta fel falragaszokon a

szovjet főváros lakosságát. Az eredeti elképzelés szerint élő láncot kellett volna alakítani a Kremltől Zelenográdig. (Zelenográdig Moszkvától harminckilométernyire fekvő település, ott választották Telman Gdlijant népi küldötté.) A lánc azonban legfeljebb csak egy kilométeres hosszúságban húzódtott a Gorkij utcán. A viszonylag szerény mértékű részvételben szerepe lehetett a hűvös, esős időjárásnak is.

Az Oroszországi Föderáció és az Oroszországi Népfőnt zászlajai alatt felvonuló tüntetők közül sokan negatív elfogultsággal vádolták az Ivanov—Gdljan-ügyben eljáró parlamenti vizsgálóbizottságot.

A jó tanács sosem rossz

Az utóbbi hetek legbölcsebb megállapításával Berecz János örvendeztetett meg: Tudomásul kell venni — mondotta az Összefogás az MSZMP megújulásáért elnevezésű kommunista pártmozgalom vezéralakja —, hogy nincs napirenden a kommunista társadalom építése.

Szeptember 25-én közölte ezt a berecci ígét a Magyar Nemzet az említett pártmozgalom országos tanácskozásáról adott tudósításában és azóta is úgy gondolok vissza rá, mint a helyzet legfontosabb jellemzésére. Gondoljuk csak meg: földrengés közben, míg repedeznek a falak és megcsuszamlanak a tetők, valaki higgadtan kijelenti (vagy inkább bejelenti), hogy a tetőtér parkosítása elmarad. Vagy: amikor a megáradt folyam sötét víztömegei itt is, ott is áthatolnak már a gátakon, és legfőljebb órák kérdése, mikor söpör el mindent az ár, akkor megszólal egy el tárgyilagos szakember, és közli: a jelek szerint módosítani kell a víziszbaj-nokság programját. Semmire sincs nagyobb szükség hasonló vészhelyzetekben, mint erre a nyugodt szakszerűségre, a körülmények ilyen reális megítélésére, a tennivalók ilyen gyakorlatias rangsorolására.

Őnök most azt hiszik talán, ki akarom figurázni az ideológiai front nemrégiben volt generálisát. Dehogy! Azért idéztem Berenc megállapítását tíz nappal az elhangzása után, mert csakugyan jól jellemzi a helyzetet. Azt a helyzetet, amelyben egyfelől a leg-

szélesebb tömegek számára nyilvánvaló, hogy a kommunizmus útján a pokolba jutunk (csak hogy ezek a tömegek nem rendelkeznek tényleges hatalommal), másfelől viszonylag gyér létszámú csoportok váltig ezt a kommunizmust erőltetik (és az ő kezükben bizony jócskán van még hatalom).

Amíg csak azt olvastam, hogy Tolnában az „Összefogás”-mozgalom

emberei bolsevizálni akarják a reformköröket, csak legyintettem. De aztán a szemem elé került egy Benkő nevű tanár nyilatkozata ugyanettől a mozgalomtól, az meg a proletárdiktatúra mellett kardoskodott.

Még utóbb, már október 3-án, arról értesültem, hogy tizenöt, a szocializmus mellett — úgy mond — elkötelezett szervezet és MSZMP-platform képviselői a marxizmust—leninizmust akarják visszahelyezni jogaiba, és tömörülésre szólítanak „a szocializmus védelmében”. És ebben az atmoszférában elhangzanak Berecz János szavai: „a kommunista társadalom építése nincs napirenden”.

Bolsevizálás, proletárdiktatúra, a szocializmus megvédelmezése — mindez nyomban a kellő megvilágításba kerül. Annál inkább, mivel Berecz arra is rámutat, hogy el kell határolódnunk a bolsevik típusú pártszerveződéstől, az erőszakkal való fenyegetőzéstől, és tudomásul kell venni, hogy „még sokáig vegyes tulajdonú gazdaságban kell élnünk”. Ugyanis momentán nincs napirenden a kommunista társadalom építése. Píllanatnyilag a földrengés van napirenden, miért is a tetőtér parkosítását át kell ütemezni. Végleg lemondani nem kell róla, majd eljön még az ideje, akár a kommunizmus építésének.

A jó tanács sosem rossz. Ezúttal éppúgy jellemzi azt, aki adja, mint azokat, akiknek szól.

G. Gy.

Interjú Berecz Jánossal — a kongresszuson

— Berecz János Úr! Milyennek látja Ön a kongresszus kezdete után egy nappal az Összefogás-platform céljai teljesülésének esélyeit?

— Nagyon rossznak, ahogy érzékelem, mondhatnám, hogy minimálisnak. Ami itt folyik, az hangulatkeltés.

— ?

— Igen, hangulatkeltés, amint általában is hangulatkeltésnek lehetünk tanúi. Ez a mostani hangulatkeltés éppen a párt kommunista jellege ellen folyik, abból a célból, hogy most kommunisták nélküli pártot hozzanak össze. De megmondom Önnek nyíltan, hogy ilyen esetben a kommunisták is fognak pártot alakítani.

— Ha jól értelmezem a szavait, akkor azért mégsem tartja Ön kizár-

nak azt a fejleményt sem, hogy egy Önöket és vitapartnereiket egyaránt magába foglaló párt „jön ki” a kongresszusról. Megkérdezném, hogy utóbbi eshetőségre is számítva van-e az Összefogás-platform tarsolyában a pártvezetők személyére vonatkozó javaslat?

— Általánosságban azt mondhatom, hogy ilyen esetre mi főként fiatalokban gondolkozunk.

— És kevésbé általánosságban, mondhatnánk konkrétan és felfedhetően személyi javaslat, személyi javaslatok is vannak?

— Igen, konkrét személyi javaslatom is van, de hogy kicsoda, azt most nem árulom el.

— Köszönöm a beszélgetést.
— Kolozsi —

Ribánszky Róbert üzenete

Zsúfolásig megtelt a Vasas Fáy utcai sportszarnoka október 5-én délután, ahol a XIV. rendkívüli pártkongresszus előestéjén az MSZMP marxista egységplatformja nagygyűlést rendezett. Ribánszky Róbert, a nagygyűlés szónoka, melegen üdvözölte és viharos taps közepette elvtársaknak, elvtársnőknek szólította a megjelenteket. A továbbiakban platformja nézeteit, illetve állásfoglalását ismertette az adott időben életben lévő párt- és kormánypolitikával, illetve annak vezetésével kapcsolatban. Miközben platformja nevében felvállalta az eltelt több, mint 44 esztendő minden eredményével és hibájával, éles kirohanást intézett mindenekelőtt Pozsgay Imre, Németh Miklós, Grósz Károly, Nyers Rezső, Szűrös Mátyás és Horn Gyula ellen. A nevek felröppentése a zsúfolt lelátókon éles ellenszenvet szült. Kórusban visszhangzott: „Áruló”, „Árulás”, „Prostituáltak”, „Pfüj”. Az eksztázisig fokozódott hangulatból kijutott a Magyar Televízió jelenlévő forgatócsoportjának is: egy idős ember nyílt színen „szigorú megrovásban” részesítette a stábot, úgy is mint a sajtó jobb oldalának megtestesítőit.

Anélkül, hogy láptársaink másnap megjelent tudósításának kópiáját adnánk a Dátum olvasóinak kezébe, tekintünk át, mi fakasztott ennyi indulatot. Ribánszky Róbert hangsúlyosan árulóknak, likvidátoroknak bélyegezte a jelenlegi párt- és kormányvezetést,

olyanoknak, akik átjárták a marxista-leninista pártot, a reakciós, anti-kommunista, polgári restaurációs erőknél, sőt egy mellékmondatában Ribánszky a fasiszta-nyilas-horthysta veszedelmet is felemlítette. Elégge el nem ítélték minősítette az 1988. májusi pártértekezlet utáni fokozatosan programtalanná silányuló párt- és kormánypolitikát, mely — szavai szerint — egy bizonytalan jövőbe ránthatja az ország dolgozó népét.

Tekintettel arra, hogy a marxista egységplatform az MSZMP-n belül, s nem azon kívül áll, a párt nevében szólította föl a magyar tömegeket a szocializmus építésének folytatására, a szocialista célokkal áthatott reformok mögötti felsorakozására, s nem kevésbé az — úgy mond — kapitalista restaurációs erő visszaszorítására és mindennemű ultimátum visszautasítására. A hátrálás, a kapituláció indokolatlan — jelentette ki Ribánszky Róbert —, hozzáfűzve, hogy a szerinte áruló párt- és kormányvezetők a párt létét, illetve kommunista jellegét kérdőjelezték meg és a szociáldemokrácia haladó elveit ugyancsak elvetették. Ribánszky még Borbély Sándort, a munkásország napokban saját kérelmére nyugalomba vonult országos parancsnokát is megbíráta, mondván: „Egy hajó kapitánya nem szállhat le a hajóról.” Erre nyomban felcsattant a kiáltás: „Vissza Halas Lajost!”. Ribánszky ezzel szemben azt a rá vonatkozó minősítést sérelemként fogja föl, miszerint egyesek őt úgy ál-

lítják be, mint aki a fegyvere után kapkod.

A pártjukat elhagyók amolyan külön leosztásként szintén becsmérlő minősítést kaptak: „Felültek a tigris hátra és azon lovagolnak; Előre menekülnek egy bizonytalan, ködösített jövőbe.”

Ribánszky történelmi visszatekintésében központi szerepet játszott 1956 októberre is, kifejezte: A magyar nemzet nem kíván soha többé az ENSZ közgyűlés napirendjének témájává válni, nem óhajtja azt az ő általa (mármint Ribánszky által) kétesnek nevezett dicsőséget, hogy hazánk hosszú éveken át a világsajtó szalagcímes szenzációját nyújtsa.

Rátérve a most folyó MSZMP rendkívüli pártkongresszus kilátásaira, Ribánszky Róbert kifejezte: platformja azt szeretné, ha az MSZMP egységben maradna, a küldötteknek pedig ezt

üzente: legyenek éberek, legyenek óvatosak, legyenek tisztában vele, hogy küldetésük történelmi sorsdöntő.

Miért kellett Ribánszky Róbertnek emígyen üzennie a kongresszusnak, hamarosan kiderült. Az MSZMP-n belüli elvi különvéleményt képviselők között egyes egyedül a „marxista egység”-nek nem jutott sem küldötti, sem megfigyelői mandátum. Rajtuk kívül csak a Szabad Demokraták Szövetségét, valamint a FIDESZ-t rekesztették ki a Budapesti Kongresszusi Központból. Ezzel kapcsolatban Ribánszky Róbert kötelességének tartotta figyelmeztetni a XIV. pártkongresszust, hogy amennyiben elhamarkodott döntésekre ragadtatná magát, előállhat az a képtelen helyzet, hogy a kongresszus lép ki az MSZMP-ből.

Pál Zsuzsa

Interjú Horváth István belügyminiszterrel

folytatás az 1. oldalról

— Volt-e a BM-ben a pártkivonulási deklarációval szemben ellenállás?

— Nyilvánvaló, hogy a pártapparátusban, a pártszervezetekben és a párt ottani tagjaiban ezzel kapcsolatosan volt megosztottság, voltak és vannak olyanok, akik ezt a kivonulást vereségnek élik meg, visszavonulásnak és meghátrálásnak. A túlnyomó nagy többségben azonban — beleértve itt a kongresszusi küldötteket is — a régi struktúrának nincs egy híve sem. De a végén, az utolsó párttanácskozás ezt a kivonulást egyöntetűen és egyhangúlag fogadta el.

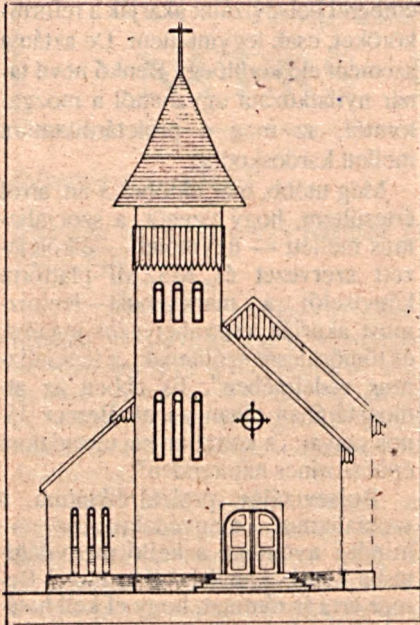
— Lojálisak azok is, akik másként gondolták?

— Azok is elfogadták, és nem is zavartak ellene.

— ?!... Ha jól tudom, éppen a BM az első minisztérium — sőt a bíróságokat leszámítva — az első intézmény, amelyből eltűnt az MSZMP szervezet...

— Ezt most pontosan nem is tudom. Talán a Művelődésügyi Minisztériumban volt már hasonló kezdeményezés, hogy ők végül is ezt megtették-e már, azt nem tudom.

— Köszönöm szépen.
— kolozsi —

KISMÁNYOK R.K. TEMPLOM

A Szentháromság utáni 20. vasárnapon, 1989. október 8-án, római katolikus templomot szenteltek Kismányokon. Dr. Cserhádi József megyés főpásztor és Mayer Mihály pécsi segédpüspök koncelebrálta a misét, együtt azzal a nyolc plébániával — azok lelkipásztoraival —, akiket, ahogy Kismányokon is, Leicht Ádám nyugatnémet magánember támogatott. Ezek sorrendben a következők: Bonyhád, Cikó, Harkány, Kismányok, Mecsek-nádasd, Ófalu, Szekszárd, Vókány. A misét követően Andrásfali Bertalan mondott beszédet, a székelyorsot megelevenítendő, majd a helybeli tanácselnök méltatta az eseményt. Színes kultúrműsor zárta a napot, úgy mint az izményi és lengyeli székely művészeti csoportok műsora, valamint a nagymányoki német nemzetiségi táncsoprot fellépése. A többezres vendégsereg lélekben emelkedett hangulata megkapó volt. A kismányoki katolikusok „lelkipásztora” Lovinus Mihály, kerületi esperes-apat plébános. Őt kértük meg arra, hogy tájékoztassa a Dátum olvasóit azokról a történelemszerű, amelyek a templomépítés ötletének kipattanásától a realitásig, azaz a mai felszentelésig feleleveníthetők.

Mária-szobor Bukovinából

Kicsit korábról kell kezdenem — indítja a visszaemlékezést megnyerő stílusban Lovinus Mihály. A hívek magukkal hoztak menekülésük során Bukovinából, pontosabban Hadikfalvából egy szép, fából készült Szűz Mária-szobrot. Amit vittek azután Bácskába. Bácskából menekülve megint hozták Magyarországra, szekérderekben, szalma közt. Így került a szobor a hívekkel együtt Kismányok községbe. Igaz, megsérült, de megcsináltattuk Pesten Sugár művész úrral. Amikor láttam ezt a szobrot, akkor határoztam el, hogy mi — mert már régi vágy volt —, templomot fogunk építeni, ahol ennek a szobornak is méltó helye lesz. Már amikor betelepültek — mármint a székely nép Bukovinából — kértek egy helyet, s ez a hely megvolt. Viszont nem volt lehetőség, hogy templom épüljön. Akkor elhatároztuk, hogy felépítjük ezt. No és sikerült is. De sok-sok fáradsággal és sok-sok munkával. Voltak svájci vendégek is,

Székely templom svájci segédlettel

„...kezed alkotásainak ujjongok.” (Zsolt 92,5)

adományozóink és voltak nyugatnémetek. Leicht Ádám és családja, ők főleg anyagiakkal vették ki részüket, mégpedig mit adtak? Téglát, cserepet, léceket, rezet. A klinkertéglákat is onnan hozták, de azt a svájciak fizették. A harangot is ők fizették, a kétmanuális orgonával egyetemben. Szóval Leicht Ádámék sok anyagi dolgot adtak. Sikerült olykor innen-onnan egy kis pénzzel is segíteniök. A püspök úr — amikor ezt említettük —, rögtön magáévá tette az ügyet és hozzájárult. Először lebontottuk az imaházat és annak a helyére terveztük az építményt. Azután elvetettük, majd egy újabb tervet is. Végül a harmadik terv volt az, ami realizálódott.

— Mikor kezdődhetett meg a tényleges építkezés?

— Tavaly (1988) év elején kezdtük, s most október elején be is fejeződtek a munkálatok.

— *Esperes úr, Ön eddig csak a külföldi segítségekről beszélt. Megtudhatnánk talán valamit a helybeliek hozzáállásáról, agilitásáról is?*

— Hogyne. Mennyit, de mennyit dolgoztak a hívek is! Amikor megjött a cserép, csak szaladtunk jobbra-balra, negyven férfi és nő jött egyszerre. Percek alatt két kamiont leraktunk. Amikor jött a klinkertégla, azt is. Volt olyan eset, amikor 20—25 ember számára is főztünk. Van ugyanis Kismányokon két nővér, Csillag Etelka és Perver Anna, akik 1958 óta élnek itt, s eddig a kápolnát tartották rendben — egyikük kántor, másikuk a ház környékét tartotta rendben, ők főztek. De nem kértünk soha semmit, a hívek önként adakoztak, még élelmiszerekkel is. A hívek biztosították a szakemberek élelmiszereit. A kedvesnővéreket a házimunkában is segítették. El tudja képzelni, mit jelenthet 25 ember ellátása. Ezt önként felajánlották. Hangsúlyozom, mi nem kértünk soha semmit.

— *Elmondaná olvasóinknak, hogy a közvetlen munkálatokat, értem alatta az alap ásásától a falak felhúzásáig tartó tevékenységet, ki végezte, ki volt a kivitelező?*

— Holczer József pécsi illetőségű mérnök tervei alapján Radics Zoltán szászvári kőműves dolgozott itt, de több más építőmunkás is besegített Izményből, Majosról. Legtöbbször munkaidő után vagy szabadságukon dolgoztak. Nagyon sokat segítettek a környék tüzemei és vállalatai. Ahova mentünk, mindenütt megértésre találtunk.

— *Ha jól ítélem meg, a templom székely típusú, legalábbis az Erdélyben látottakhoz hasonlítva. Amerre csak tekintünk, mindenütt szöttek és faragás. Megtudhatnánk azoknak a művészeknek a nevét, akik alkotói voltak e csodának?*

— Valóban. Itt minden faragott. Az oltár, a szembe oltár, a Szűz Mária-oltár, amit Hadikfalvából hoztak, azután a gyertyatartók, a keresztelőkút, a virágtartók és a padok is. Gáspár István, majosi illetőségű művész kezé-nyomát őrzi a tárgyak. Márciusban sajnos elszóltította közülünk az Isten,

így a munkákat Tusa János, szintén majosi művész fejezte be. Ő csinálta a padok faragását, az ajtókat és a templomban található székely kaput is.

— *Hát a szöttek? Azokat ki álmolta a valóságra?*

— Részben Dunkel Lehelné, lengyeli művészlélek, részben pedig a majosi Lőrinczné, népi iparművész. A csillárok faragása Beréti — nagyvejkai — művész úr keze munkáját dicséri.

— *Itt a faluban hallottam, hogy a templomszentelés csak az első fázisa egy nagyobb tervnek. Beavatná olvasóinkat a további részletekre is?*

— Igen, a templom környékét egy székely kegyhelyé akarjuk kiépíteni. Mivel a Szűz Mária-szobor Hadikfalváról „jött” sok küszködés és küzdelem után, Bácskát is megjárva, ezért akarjuk, hogy ez székely kegyhely legyen, demonstrálva az idekerültek sorát, szenvedéseit. Az imaház mögött már van egy Lurdi-barlang, azután a hegyoldalt majd kiépítjük Kálváriának. Fafaragással készül már a Szent Antal-szobor is és a keresztiúti ájtatoságok.

Akik Svájcából segítettek

Frau Maria Bucher és Frau Marie-Therese Fries a svájci Luzernből érkezett. Lovinus esperes úrtól tudjuk, hogy áldozatos munkájukkal oroszlanrészről vállaltak a templom álomból valóssá válásában. Velük a nagymányoki parókian találkozhattam. Készséggel beszéltek tevékenységükről.

— *Hölgyeim, a Dátum című szabadelvű napilap munkatársaként köszöntöm Önöket. Isten hozta a hölgyeket nálunk. Oly sok jót hallottam áldozatos tevékenységükről, amit áldás is kísért, hogy most szívesen hallanék a részletekről is, saját elmondásukban. Talán a nexusról faggatnám Önöket elsőként, arról a nexusról, ami Önöket Magyarországhoz azon belül is Kismányokhoz köti.*

Marie-Therese Fries: 1936—38-ban, diáklányként vakációt töltöttem itt, Magyarországon. Egész pontosan Kakasdon. Apám, aki sajtmester volt, már 1925-ben járt Magyarországon, a bátyáimmal együtt. Kapcsolatunk Lovinus Mihály családjával, majd személyesen vele is, ezekbe az évekbe gyökerezik. Mindig erőteljesebbé vált ez a nexus. Az én fiam is pap, így az összeköttetésünk még szorosabb. Apám, Kaspar Bucher is a magyarok szeretetére nevelt.

— *Ha kérem rá, felelevenítene egy képet az akkori diáklány emlékeiből?*

— Szívesen. 1937-ben történt egy nyári este. Egy egész diákkoszorú gyűlt össze Kakasdon az egyik gazdánál. Nagyon vidámak voltunk, énekelünk, táncoltunk, egyszerűen felejtethetetlen volt.

— *Elnézést, itt ismerkedett meg Lovinus úrral?*

— Nem, nem. A háború után, egy alkalommal írt nekünk. Azóta folyamatos a kapcsolatunk. Levél útján, természetesen. Apám és az idősebb bátyám 1949-ben újra Magyarországon járt, azóta 2—3 évenként ezek az utazások megisméltődnek. Jó ideje már, hogy rendszeresen velük tartok.

— *Elárulná nekünk, hol és hogy jutott tudomására, az akkor más esperesplébános L.M. elképzelése és a templommal kapcsolatos terve?*

— Jó három esztendeje már. Nagyon eredetinek és támogatásra méltónak találtam. El is határoztam, hogy mindent megteszek, hogy segítsen a realizálásban. Marie Bucher (csak névrokon!) barátnőmet is beavattam a dologba. Egy körlevelet fogalmaztunk, amiben arra kértük a kinti, saját gyülekezetünk híveit, hogy aki csak tud segítse ezt a nemes ügyeket. Bankszámlát nyitottunk, aminek szá-
mát megadtuk az adományozóknak. Csekket is mellékelünk hozzá, amin azután befizethették az adományokat. 350 levelet küldtünk szét Luzern-szer-
te. Röviden tájékoztattunk mindenkit a szituációról és a szándékunkról.

— *Milyen visszhangja volt az akciónak és milyen eredménnyel zárult?*

— Nagyon jó. A pontos összeget nem tudom, de több ezer svájci frank jött össze.

Marie Bucher közbevág: tudomásom szerint 25 ezer, ehhez még hozzáadódik az a 4 ezer frank is, amit egy svájci turista adott a minap, amikor Kismányokon járva megpillantotta a készülő építményt.

— *Hogyan jutott el ez az összeg az építetőkhez?*

— A Kereskedelmi és Hitelbank útján. A haragot Leicht úr az NSZK-ban vásárolta, neki a Credit Bank utaltatta át a pénzt kizárólag vásárlás céljára. Az ő kamionjai már építőanyaggal rakottan érkeztek Kismányokra. Hát így. Pénz tulajdonképpen sosem volt a kezünkben. Csak bankkontók.

— *Gondolom, nagy izgalommal várták a felszentelés pillanatát?*

— Megvallhatjuk, igen. Hisz törekvéseink egy jelentős szakasza is lezárul ezzel; noha a továbbiakban, a székely kegyhely végleges kialakításában is felajánlottuk segítségünket.

— *Köszönöm lojalitásukat és türelmüket. További meghitt perceket kívánok még itt Magyarországon, természetesen jó egészséget és derűt is hozzá.*

Leicht Ádámval, sajnos nem volt érkezésem beszélni. Lovinus Mihály kerületi esperes-apat plébános hatása alól pedig nem tudok szabadulni. A Biblia szavai motoznak bennem: „Ő pedig helyreállította az Úr lerombolt oltárát” (1 Kir 18,30). A hadiki oltár tehát Kismányokon szolgálja az Úr dicsőségét, lerombolatásából újjáépítve.

SZOCIÁLDEMOKRATA LEVELEK

Az állami támogatásról

Ma már eljutottunk oda, hogy párt-állástól függetlenül, minden reálisan gondolkodó ember számára nyilvánvaló: a magyar gazdaságot a zsákutcából csak a szabad piacgazdálkodás megteremtésével, az állami „fékrendszer” és az elvonások csökkentése útján lehet kivezetni.

A piac és az ipar struktúrájának befolyásolására az állam rendelkezik lehetőségekkel. Ez az eszköz az állami támogatások, szubvenciók rendszere. Ennek a rendszernek azonban teljesen más alapon kell működnie, mint eddig. Nem a veszteséges vállalatokat kell mindenáron életben tartani újabb és újabb „injekciókkal”.

A támogatási rendszer ésszerű működését egy magyar „példán, az 1867-es kiegyezést követő iparfejlesztés folyamatain át lehet szemléltetni.

Az önkényuralom megszűnt és a kiegyezés után Magyarország számára megnyitották a Monarchia belső piaca. Az is nyilvánvaló volt, hogy Magyarország feladata az iparosodottabb osztrák — cseh területek mezőgazdasági hátterének biztosítása lesz. Ez maga után vonta a mezőgazdaság és a kapcsolódó iparágak (élelmiszeripar, mezőgazdasági gépgyártás) fejlesztését is.

A legnagyobb felfutást a malomipar produkálta. A döntő lépést a Ganz-féle kéregöntési technika és a hengerfék feltalálása jelentette. Ez tette lehetővé, hogy alig három év alatt, 1867—70 között 600 000-ról 2 600 000-re nőtt a budapesti malmok őrlési teljesítménye, s kapacitásuk 6 millió tonnával. Minneapolis után a világ második legnagyobb malomipari városává tették Budapestet.

A világ lisztexportőrei között Magyarország a második helyet foglalta el évi 725 000 tonnával, a világexport 23,7%-át produkálta.

Ehhez szükség volt egy kézenfekvő lehetőség felismerésére, és pedig az olcsó (jelentős részben román) búza és a

liszt eladási ára közti ár oliffencia kihasználására.

A másik két jelentős felfutást produkáló élelmiszeripari ágazat a cukoripar és a söripar.

A cukoripar 1880-as 32,6 ezer tonnás teljesítményét 1898—99-re 198 000 tonnára, 1912—13-ra 591 000 tonnára növelte, amiből 1913-ban 422 000 tonnát exportáltak.

A söripar 1880-as 427 ezer hl-es teljesítménye 1913-ra 1,3 millió hl-re nőtt.

A termelés ilyen mértékű növelése szükségessé tette egy hatékony nehézipari, gépipari bázis és az infrastruktúra kialakítását. A cukoripar alapanyag- és energiaigénye maga után vonta a bányászat fejlesztését is.

A barnaszén - bányászat 1880-as 1 millió tonnás teljesítménye 1913-ra 8,9 millió tonnára nőtt.

Az acélgyártás 1898-as 360 ezer tonnás teljesítményét 1913-ra 800 ezer tonnára fokozta, de még így sem volt képes a belső szükségletek maradéktalan kielégítésére.

Mindezen látványos, gazdasági eredmények mögött már kezdettől fogva ott állt az állam, átgondolt támogatási rendszerével.

Ennek első formája a vasútépítések-nél alkalmazott kamatgarancia-rendszer. A Nagyvárad—Kolozsvar—Brassó vasútvonal esetében ez 7,5%-ra rúgott. A vonatok államosítása (1891) után Baross Gábor közszállítási szabályzata értelmében a MÁV megrendelésének 90%-át hazai cégek teljesítették (versenytárgyalás nélkül).

A kialakuló honvédség, csendőrség, rendőrség felszerelését is hazai vállalatok szállították. A közös hadsereg felszerelésében a kvóta (34,4%) erejéig vett részt a hazai ipar.

Az ipartámogatás ennél hatékonyabb szabályozása törvényekbe foglalt állami szubvenciók rendszerével történt.

Ennek első megjelenése az 1881 évi XLIV. tc., amely 15 éves adómentességet biztosított azon üzemeknek, melyek korszerű technológiával gyártottak olyan terméket, amelyet az országban még nem állítottak elő. Egyes iparágakban (mezőgazdasági gépgyártás, textil- és élelmiszeripar, vegyipar) már működő üzemek is részesültek e kedvezményben. 1882 és 88 között 236 új és 187 már működő üzem vette igénybe a támogatást.

Az 1890 évi (Baross—Wekerle) XIII. rc. Az eddigi kedvezmények mellett kamatmentes állami hiteleket biztosított (kb. 3 millió korona értékben). A hitelekről később áttértek a befektetett tőke 20—30-ig terjedő évi részletekben fizetett segélyek rendszerére.

Az 1890 évi XLIX. tc. alapján 9 év alatt 9 millió korona szubvenciót kaptak az érintett iparágakban működő vállalatok. A kedvezményezett 198 gyárból 45 a textil, 34 a vegy- és 37 a vas- és gépiparban alakult. Az ún. Sztéryni-féle 1907/III. tc. alapján az állam gyakorlatilag szabad kezet kapott minden olyan termék gyártására, melyekhez „gazdasági érdek” fűződik. A törvény lehetőséget ad a már meglévő üzemek korszerűsítésének, bővítésének finanszírozására. A kereskedelmi miniszter felhatalmazást kapott az állam nevében részvények vásárlására is. Ezek a törvények tették lehetővé, hogy a külföldi és magyar

tőke aránya az 1867—68-as 60—40%-os aránya 1913—14-re 25—75%-ra forduljon.

A nemzeti jövedelem ezen időszak alatt 429%-os növekedést mutat. (1867=100%). Az iparágak közül (a továbbra is vezető élelmiszeripar mellett) különösen megnőtt a textilipar és a vegyipar termelése. A vegyipar bruttó termelési értéke az 1898-as 83,8 millió k-ról 1913-ra 242 millió k-ra futott fel. E példákon lemérhető, hogy az állam minden drasztikus beavatkozást nélkülöző, átgondolt támogatási rendszerre, a nyersanyagbázisra való alkalmazkodás, a piacok, piaclehetőségek gyors felismerése és lehetőségekben való gyors alkalmazkodás milyen hatalmas mértékben képes egy ország gazdasági struktúrájának átalakítására.

E tényezők együttes hatására vált hazánk elmaradott, teljesen mezőgazdasági jellegű országból a kelet-közép-európai térség egyik ipari hatalmává.

Ezekben a támogatási rendszerekben és törvényekben számos olyan elem ismerhető fel, amely a mai gazdasági „csomagterveknek” is része. Ilyenek a piaci lehetőségekhez való gyors alkalmazkodás, az állam szubvenciók útján való a múlt szocialista gazdaság illúziójához való merev ragaszkodás mást nem eredményezhet, mint amit az utóbbi 40 évben, az ország gazdasági tönkremenetelét, szétzüllését.

Gazsó István

Külföldi lapszemle: L'Espresso

A kommunisták? Dobjuk ki őket.

Kiss János (SZOSZ) szerint, ha a két kommunista frakciónak sikerül kompromisszumot elérnie, akkor a kommunisták képesek lesznek hosszútávú stratégia kialakítására, melynek alapján képesek lesznek akár a hatalmat parlamenten kívüli eszközökkel irányítani, akár a kormányban résztvenni a szabad választások után. Ha nem lesz szakadás, akkor a demokráciába való átmenet eléggé békés lesz. De a gazdasági válság nem sokára éreztetni fogja hatását, és ez elkerülhetetlenül össze fog kapcsolódni a hatalmi struktúrák válságával. Most az a probléma, hogy milyen kormány fogja a lakosságot áldozatokra kényszeríteni. Ha olyan végrehajtó hatalom lesz, amelyben a kommunisták is részt vesznek, az emberek ezt a régi rezsim folytatójának fogják tekinteni. Ha ellenben a párt megszűnik a szakadással, akkor hatalmi úr fog keletkezni, amely veszélyes lehet, de akár egy érdekes politikai folyamatot is megnyithat.

Megengedne-e a Szovjetunió egy nem kommunista kormányt Magyarországon? Hasonlóan Lengyelországhoz, nehéz ma elképzelni, hogy Moszkva elfogad egy kommunista nélküli kormányt Budapesten. De úgy hiszem, egy ilyen feltevést realizitkusnak kell tekinteni, mivel az alternatíva, egy kormány a kommunistákkal, sokkal rosszabb.

A szovjet erők magyarországi bázisairól kiindulva is kezdeményezték azokat az intervenciók hadműveleteit, amelyeket 1968 augusztusában hajtottak végre Csehszlovákia ellen. Bizonyosnak tekinthetjük ezért, hogy a magyar kormányt nemcsak a magyar csapatok hatványolcas bevetéséért terheli felelősség, hanem a szuverén magyar államterületéről egy másik szuverén ország ellen a magyar operációkkal párhuzamosan kiinduló szovjet hadműveletek magyarországi lépéseinek (hallgatolagos?) eltűréséért is!

Az esetleges politikai nehézségek dacára is tisztázást igényel a magyar kormány beleszólási lehetőségeinek helyzete a joghatósága területén állomásozó katonai erők bevetettségének kérdésébe.

Az átalakuló törvényhozásnak, a szabadon választott képviselők tevékenységének módja lehet e tisztázás folyamatának megindítására.

Kolozsi Bela

Beleszólhat-e a magyar kormány

a magyarországi szovjet haderők felhasználásába?

Sokan érdeklődéssel figyeltek fel Raffai Ernő, MDF képviselőnek a honvédelmi miniszterhez intézett interpellációjára.

A miniszter válaszában (más, katonapolitikai kérdéseket illető állásfoglalásai mellett) egyebek között leszögezte, hogy a magyar haderő a magyar kormány hozzájárulása nélkül semmilyen célra nem használható fel.

Helyénvaló lenne, ha a képviselő, vagy valamelyik képviselőtársa alkalomadtán, egy újabb interpelláció során kérné a honvédelmi miniszter kiegészítő tájékoztatását és válaszát arra a kérdésre is, hogy miként szabályozott az országunkban állomásozó szovjet haderők — bárhol történő — felhasználhatósága. Szükséges ezzel

kapcsolatban emlékeztetni arra, hogy néhány éve, amikor az USA légiereje egy úgynevezett büntetőakciót hajtott végre Líbia ellen, akkor számolnia kellett azzal a körülménnyel, hogy több NATO-beli szövetségese nem járult hozzá a saját területén lévő amerikai bázisok ilyen irányú felhasználásához, azért a támadó amerikai repülőgépek kénytelenek voltak máshonnan — tisztán katonai szempontból hátrányosan, egy távolabbi országból — felszállni.

Felmerül az a kérdés, hogy a hatályos államközi egyezmények értelmében egyáltalán van-e a magyar kormánynak valamiféle beleszólási lehetősége a magyar felségterületen állomásozó szovjet erők harmadik

országban való felhasználása ügyében, szükséges-e ilyen esetben is a „magyar kormány hozzájárulása” — ahogy a miniszter fogalmazott.

Nyilvánvaló, hogy a magyar külpolitikai érdekek éppen úgy megkívánják Magyarország beleszólási jogát a területéről kiinduló katonai akciókkal kapcsolatos döntésekbe, mint biztonsági megfontolásaink. Hiszen egy esetleges, innen kiinduló akciók követő viszontváltás Magyarország számára is fenyegetést jelenthet. Példaként — egyebek mellett — utalhatnánk arra, hogy az előbb említett Líbia Olaszország irányában, ez utóbbi területen elhelyezkedő USA- légbázis okán, egy konfliktus során, a fenyegetés lehetőségét korábban realizálta is.

Űrök, zúrók, zavarok a nógrádi politikában

A magyar politikai térképen mostanában minden átalakul, változik, vagy legalábbis összegabalyodva egymásba csúszik. Ugyanakkor néhány konzervatív tartomány, fundamentalista hitbizomány teljesen mozdulatlanul áll. A politizáló közvélemény Nógrád megyét is ez utóbbi terelemek közé sorolja. Pedig ahogy más megyékben jórészt csak látszólagos a lázas reformálás, Nógrádban a változatlanság állapota vált féligazsággá mára. A Zagyva és az Ipoly völgyébe ugyan nem tudtak betörni a reformszelek, de a kádárista konzervativizmus sem tudja tartani magát, ezért űrök, zúrók és zavarok tornyosulnak.

Űr támadt az utóbbi egy esztendőben az MSZMP helyi hatalmi rendszerében. Nem omlott össze a hatalmi apparátus, „csupán” nem tud a régi bevált módon működni. Nógrád megye tényleges irányítása a nyolcvanas években egy ember kezében összpontosult. Devcsics Miklós sokáig megyei tanácselnökként, tavaly óta pedig a megyei párt első titkárként mozgatta a figurákat, uralta a hatalmi játszmát. Ehhez hasonlóan korábban Veszprémben, Pap János országában engedhetett meg magának egy politikai vezető. S nem a személyes visszaélésekre kell most gondolnunk, hisz az önkényuralom erkölcsileg „tisztább” formákban képes a legkeményebben, legkérelhetetlenebbül megjelenni. Nógrádban egyszerűen egy ember gondolata és akarata érvényesülhetett, vagyis az önálló gondolkodás, a szuverén akarás veszett el másokban szomorú következetességgel. Devcsics Miklós '89 szeptemberében megvált első titkári funkciójától és aktív nyugdíjba készült. Természetesen nem a napokban összehívott megyei pártértekezlet váltotta őt le, nem a párttagság kinyilvánított akaratából menesztették... Igazi diktatúrában ismeretlen a diktátor leváltása — azért diktatúra...

Devcsics Miklós saját elhatározásból mondott búcsút salgótarjáni hivatalának, hogy az októberi pártkongresszus után társadalmi munkában megyei pártelnökként folytassa ugyanazt: a hatalom kizárólagos egyszemélyi gyakorlását. Bonyolult politikai mutatója közben az egyik részfordulat félresikerült, hisz a megyei pártértekezlet nem választotta meg — kongresszusi küldöttnek. A nógrádi kommunisták emé orozslánszívre valló bátorsága után sem kell aggódnia, mivel a helyi hatalomban maradt, megbízható barátai tárt karokkal várják őt vissza.

Mitől keletkezett a hatalmi űr? Attól, hogy az egyszemélyi kézivezérléshez szokott alárendelt titkárok, tanácselnökök, gazdasági vezetők szinte a szó fizikai értelmében nem tudják a megyét kormányozni. Hiányzik a megszokott igazodási rend, a szilárd kiindulópont. Ráadásul heteken belül több pártra szakadhat a mostani MSZMP, és senki sem tudhatja, hogy a „keresztapa” melyik párt milyen ve-

tőjeként tud visszatérni a politikai életbe. A következő hónapokban a nógrádi vezetésnek esetleg évtizedes feszítő gondokra kell(ene) megoldásokat találnia. Devcsics személye nélkül nincs nógrádi vezetés, félő, hogy megoldáskeresés sem lesz. Található kiút ebből a szakadékból — vélheti a laikus szemlélő —, például a helyi reformerök párton belüli hatalomátvételével. Csakhogy Nógrádban mindmáig nem léteznek szervezett reformerök a pártban, hála Devcsics korábbi politikájának. Nógrád vezetői továbbra is az apparátusi-néhezipari lobby prominens emberei. Amennyiben lesz pártszakadás októberben az MSZMP-ben, úgy ezek a vezetők az itteni párttagság egyik részét áthajózzák Grósz Károly jövődöntő konzervatív pártjába, másik (nagyobb) felét viszont szélnek eresztik, politikai passzivitásba, politikai névtelenségbe süllyesztenek.

Összességében a Devcsics fémjelte konzervatív irányvonal Nógrád megyét akarva-akaratlanul belesodorja egy politikai válságba és a társadalmi zűrzavarba. A megye gazdaságának hagyományosan kedvezőtlen a szerkezete. A korábban felszámolt veszteséges bányászat helyébe sem telepített korszerűbb ipart a Devcsics-vezetés. Salgótarján működő nehézipari üzemek közül az állami támogatás várható csökkentése után ki tudja, melyik marad nyereséges és melyik válik veszteséges? Családok ezreit fenyegethetik itt is a munkanélküliség következményei. A nehézipari munkásság továbbra is kitart a mostani helyi vezetés perspektívátlan gazdaságpolitikai vonala mellett, vagy támogatójává válik a SZOT új munkádemagó:ájának, esetleg valamilyen maga választotta útra lép érdekei védelmében? Ki tudna biztosan választolni ezekre a súlyos kérdésekre? A Dél-Dunántúlon a megyék vezetői jóval kevésbé kedvezőtlen helyzetben kérték a kormánytól a terület válságvezető nyilvánítását. Nógrádban még más a kép: a hét végén is Grósz Károlynak tapsoltak a megyei pártértekezlet küldöttei. Mivé változnak majd ezek a tapsok az igazság órájában? Zúrók is támadnak a megyei politikai vezetés támasztotta úrban. Nógrád városaiban, falvaiban tanácsi közigazgatási vezetőket kellene cserélni, nyugdíjazni. Balassagyarmaton nyugdíjra érett minden tekintetben a városi tanács elnöke. A bizonytalan politikai helyzetben senki sem mer dönteni, helyette ösvérmegoldás született. A tanácselnök egyelőre tovább marad, de a szokásos káderkeringővel a városi pártbizottság egyik titkárát megválasztották általános elnökhelyettesnek. Nógrádban sok az apró falu. Ezeket tízenöt éve közös tanácsok alatt egyesítették. Néhány község évek óta harcol önállósága visszaszerzéséért. A megyei tanács néha direkt pénzügyi háborút folytat az ilyen törekvések ellen.

Például az év közepéig nem folyósította az ideai megyei pénzügyi támo-

gatást, a község éljen meg, ahogy tud. Mikor, hogyan fogja megoldani a megyei tanács ezt az alapvető közigazgatási problémát?

A zavarok a különböző helyi politikai erők, csoportok, pártok jövőre vonatkozó elgondolásaiban, a tervek összehangolásában mutatkoznak.

A megyei vezetést alkotó hagyományos konzervatív kommunista csoportosulás politikai álláspontját és belső válságát már jellemeztük. Számukra egyetlen perspektíva igazán elfogadható: politikai befolyásuk, személyes hatalmuk megtartása. Látszólag jó a helyzetük, hisz minden döntési pozíciót őriznek és uralnak, ám korlátozottan élhetnek vele. Félő, hogy a konzervatívok a pártszakadásban vagy a hatalmi politikai visszarendeződésben reménykedhetnek. Nógrádban közismert hagyományai vannak az 1956 utáni kádári konszolidációknak. Ezek a hagyományok a munkástanácsok erőszakos szétverésétől a nehézipar mesterséges életben tartásáig, a falusi-kisvárosi lakosság megfélemlítésétől a közömbösítő manipulációkig terjednek. Maradt még tartalék harminc—negyven év után. Nógrádban gyors politikai aktivizálódásba kezdett 1988-ban a munkásörzség, erős, befolyásos Münnich Ferenc Társaság működik. Ezeknek a szervezeteknek azonban nincsen tömegbefolyása, a választásokon aligha szavaznának rájuk az emberek. A konzervatív politika trójai falova a nógrádi társadalomban a Hazafias Népfront megyei szervezete és néhány városi bizottsága. Harminc év laza mozgalmi múlttal a háta mögött most a nógrádi népfront is „megértette” az idők szavát, hamarosan „honfipárttá” nemcsülve fog próbálkozni a választásokon. A békepapok és a pártból jött mozgalmár, haladár népfronttitkárok máris „bátran”, „függetlenül” hirdetik az október 23-i nemzeti megbékélést, a nemzeti összefogást, a szélsőségektől való tartózkodást. Az eddigi képviselőválasztási eredmények ismeretében Nógrádban sem terem nekik különösebb babér, hisz nincsen programjuk és régóta ismeri őket a környezetük. A konzervatív politika erős támasza lesz ezen a vidéken is a pénz, az anyagi-gazdasági hatalom. Mentik a pártvagyont Lukács-alapítvánnyal Salgótarjánban, kft-vel Balassagyarmaton. A pártvezető igazgatók üzemi kft-i is gátlástalanul alakulnak, akárcsak szerette a hazában. Vigyázni kell a nógrádi népnek (is), nehogy a gyárat eladják a feje fölül, a földet kihúzzák a talpa alól!

A szocialista reformerek a látszat ellenére sem jelentenek befolyásos politikai erőt Nógrádban, mivel jórészt a hivatali apparátusok zárvaiba szorultak. Talán a pártszakadás, a nyilvános válás lendítene rajtuk, bár két indok is ellenük szól. Egyfelől későn léptek színre érrefelé, alig hallatszott a szavuk, és a nép, a választók nem tekintik őket komoly, önálló politikai

csoportnak. Súlyosabb a másik negatív tényező: a pártszakadás után — ha lenne is — a demokratikusabb gondolkodású párttagok tömege nem fog semmilyen pártba átlépni, visszavonul a szakmai, családi berkekbe. Ezeket az embereket mélyen és frissen rázták meg a felismerések, a katarzis után csendre, töprengésre vágnak, becsapottnak érzik magukat.

A politikai mező másik pólusán az új demokratikus pártok még szervezeteiket véglegesítik, programjaikat alakítják. Taglétszámuk elenyésző az MSZMP-hez képest: Nógrádban minden századik párttagra jut egy Magyar Demokrata Fórum-tag, körülbelül 15 000 : 200 az arány. A Szabad Demokraták Szövetsége, a FIDESZ, a kisgazdapárt tagsága együtt sem közelíti meg jelenleg az MDF szerény létszámát a megyében. Ez mégsem jelent alapvető gondot, hisz a fiatalabb értelmiség legaktívabb része tagja a nógrádi városok MDF szervezeteinek, s gyorsan nő az ellenzéki pártok iránti társadalmi méretű szimpátia. Pontosabban szólva csökken az emberek régi félelme, ezzel együtt erősödik a hivatalos politikával szembeni bizalmatlanság. Zavart okoz a demokratikus pártokban a helyi hatalom szívós ellenállása: korlátozzák városi működési szabadságukat, a falvakat igyekeznek légmentesen elzárni előlük. Így egyszerűen nem tudják felmérni tényleges befolyásukat a helyi társadalom különböző csoportjaiban. Ennek ellenére a városokban és a falvakban is tudnak a Fórum létezéséről, terjednek a hírek, legendák megállíthatatlanul. A megye nyugati felében „Ipoly” címmel újságot is kiadnak a független csoportok — és a lap nem ráfizetéses...

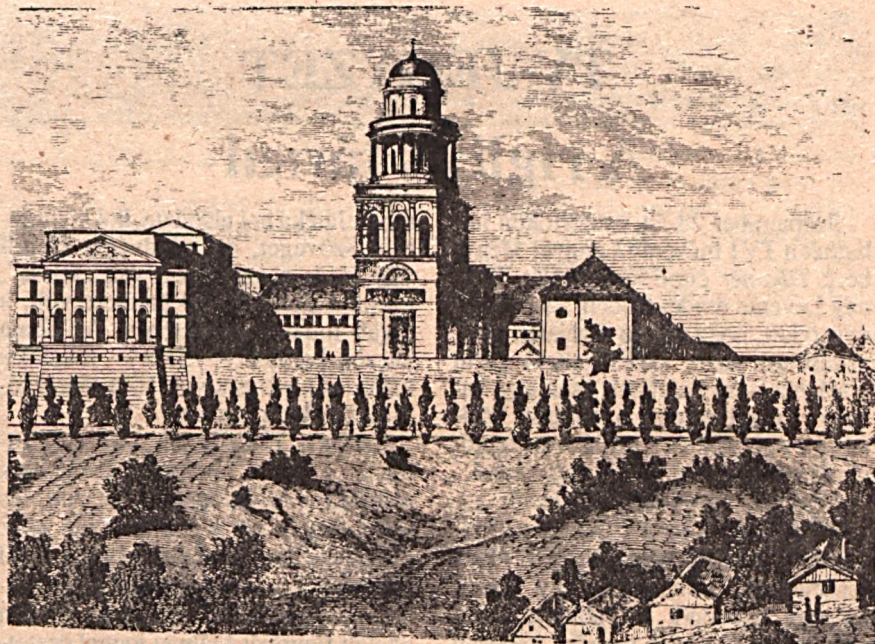
A nógrádi nép is valószínűleg a választásokra vár, hogy legalább a szavazatával nyilvánítson bizonyos véleményre.

A legkomolyabb zavaró tényező a megyén belül kialakult politikai vezetői és területi ellentétek kiegyezése. Ennek következtében ugyanis nehéz lesz követni az országos választási menetrendet, miszerint a tavaszi országgyűlési választásokat 1990 második felében kell csak követniük a helyi önkormányzati (tanácsi) választásoknak. Nógrádban már 89—90 fordulóján legalább részlegesen újja kellene választani a helyi tanácsokat, különben a megyei konzervatív vezetés erődpolitikája miatt a megye gazdasága és társadalma egy év alatt olyan mélyre süllyedhet, hogy onnan hosszas nagy erőfeszítéssel tud csak visszakapaszkodni.

Nógrád a hatszázötven—hétszáz esztendeje Csák Máté kiskirályságának délkeleti peremén lapult meg. 1989-ben még egy XX. századi kiskirálysági központ, oligarchikus sasfészek a demokratizálódó ország északi határvidékén. Kérdés: 1990-ben Csák Máté földjén ki lesz az Isten? Marad az oligarchia, vagy beköszönt a demokrácia?

Bilecz Endre

Az Úr szolgálatának iskolája

vékenységét vizsgáljuk meg. Európa Szent Benedek fiainak köszönhetette megtérését, s a szerzetesektől tanulta meg Európa nagy része a letelepedett élet kultúráját. Elénk tudományos és kulturális tevékenységet folytattak (pl.: megmentették az ókori birodalmat a kódexek másolásával). A rend az egyház nem egy reformkísérletének volt bölcsője, kezdeményezője. Lelkipásztori és tanítói tevékenységével generációk és szentek egész sorát nevelte fel. A bencések ma már kulcsszerepet játszanak a keleti és nyugati egyház kiengesztelődésében.

Mindez Magyarországra is igaz: talán népünk is semmivé lesz a történelem folyamán, ha Szent István királyunk meghívására a bencések akkor és ott nem kezdik meg térítő munkájukat. A rend a XIX. századtól számos iskolájában tanított nemzedékeket. Kiket köszönhetünk mi a bencés rendnek? Czuczor Gergely költőt, Jedlik Ányos fizikust (a dinamó és a szódavíz feltalálóját), Rómer Flóris régészt, hogy csak azokat említsem, akik nemcsak egyházi vonalon ismertek.

Ezek azonban a kívülről látható jelek. A fő az, hogy az életelvek hogyan valósulnak meg egy kolostorban. Valójában ez az elsődleges cél, ami miatt írni kezdtem. Nyáron Franciaországban lehetőségem nyílt arra, hogy egy hetet eltöltsék egy bencés apátságban. Ez annál is inkább érdekes volt számomra, mivel már három éve bencésnél tanulok. Ez a nyaralásom nagyon szép benyomásokkal ért véget, így hát ez alkalommal erről szólok.

A Fleury apátság, ahol voltam — Saint Benoit sur Loire-ban — kiemelkedik a franciaországi monostorok közül: Szent Benedek földi maradványait őrzik templomában; ez adott különleges jelentőséget a kolostornak a múltban. A kolostor milyenségét azonban nem az ott őrzött szentek hamvai vagy akár temploma határozzák meg, sokkal inkább az életforma, a belső, a felületesen meg nem tapasztalható tartalom az, ami karakterét adja.

Az odaút szándékomon kívül zarándokúttá lett: harminc kilométeres gyaloglás, egy híd alatti alvás és kilenc kilométeres buszozás után érkeztem meg kellőképpen elfáradva. Ekkor még meglehetősen pesszimista voltam, nem számítván, micsoda élményekben lesz részem. Ekkor ért az első kedvező benyomás: az imaóra, amin részt vettem.

Az élmények mások számára úgy válnak igazán érthetővé, ha a kolostori életről átfogó képet rajzolhatnak maguknak. A következőkben ezt igyekszem elérni.

Minden közösség életkeretét egy napirend jelenti; a szerzeteseknek a napirendjét az imádság határozza meg. Benedek a Regulában napi nyolcszori imádságot ír elő, azonban ennek megtartását a monostor apátjára bízza. Manapság nincs sok kolostor, ahol ez pont így van, de az ima most is központi szerepet játszik, és ez nem is változhat.

Fleury-ben napi hat alkalommal van közös ima, ezek közül a vendégek (mint én is) ötön vehetnek részt. Reg-

gel nyolckor a napot a reggeli istendicsérettel (Laudes) kezdik, újra és újra hálát adva az Úrnak a világosságért, és erőt kérve estig. A déli miséig tanulással, szellemi vagy kétkézi munkával telik az idő. A kolostornak földje, néhány kisebb kézművesműhelye és boltja van, ezek adják a mindennapi élethez szükséges terményeket és pénzt. A boltban az általuk készített ötvösmunkákat, kerámiákat, cukrokat és könyveket értékesítenek. Mindezt Szent Benedek szellemében, aki nemcsak a napi kétkézi és szellemi munkát írja elő, hanem azt is: „...mindig valamivel olcsóbban adják, mint a világiak adhatják hogy ebben is dicsőíttessék az Istent” (Reg. 57;8,9).

A délelőtti munka után tizenkettőkor — központi helyén a napirendnek — a mise áll. Itt válik igazán közösséggé a szerzetesek családja és a vendégek csoportja is. A misét az ebéd követi. Etkézés alatt csak a felolvasó hangja hallatszik; mindenki megérti a másikat mozdulataiból; egymás csendes szolgálatának iskolája ez. A vendégek külön asztalt kapnak, két szerzetesestvér szolgál fel nekik. Ezt a munkát és a főzést is teljesen ők végzik. Az ebéd végeztével pihenő, majd a napközi imádság következik. Ezután folytatják a délelőtti megkezdett munkát.

Minden hónapban van egy alkalom, amikor az egész közösség elme kirándulni és este érnek vissza. Ilyenkor nyílik alkalom a kötetlen beszélgetésre, társalgásra. A délutáni munkából nekem is jutott rész: a kolostor kertjében gyomláltam, illetve a vendégházban porszívóztam. Negyed hétkor esti ima következik, mintegy záró aktusaként a napnak és hálaadás-ként is. A vacsora utáni idő magányos: imára, elmélkedésre ad lehetőséget. A nap utolsó imája a Vigília (virrasztás) már elvételre a következő napot: ébren várni a világosságot és Isten kegyelmének kiadását, kifejezni azt, hogy mindig készek vagyunk őt befogadni. Ez tehát az a keret, amely minden nap ismétlődik, de minden nap új erőt ad annak, aki mindezt belsőleg is megéli.

A szerzetesi élet a kolostoron belül folyik. A kolostor szó eredetében zárt-ságot jelent. Tehát a kolostorban mindennek meg kell lenni, ami a mindennapi élethez szükséges. A közösségnek egy mikrovilágnak, egy világmodellnek kell lennie; ebből következően a világ lármája, zűrzavara elől kell zártnak lennie, hogy hiteles modell le-

hessen. Itt minden épületnek külön jelentősége van. A templom a közös imádság és a szentmise, a testvérek lelki asztalközösségének a helye. A kerengő nemcsak a körmeneteknek ad otthont, de a magányosan elmélkedni kívánó szerzeteseknek is, ugyanígy az eldugott imatermek is. Az ebédő a testvérek vagyonszösségének a megtestesítője, a mindennapi kenyérnek egymással és a vendégekkel való megosztásának a helye. A műhelyek, műtermek, dolgozószobák adják a leghíresebb bencés jelszó, az „Imádkozzál és dolgozzál” megvalósulásának a lehetőségét. A vendégház a Regula egyik nagyon fontos passzusára emlékeztet: „Minden érkező vendéget úgy fogadjanak, mint magát Krisztust!”

A kolostor, mint épületek célszerű együttese ad lehetőséget az ima és a munka egygyé forrasztására és minél tökéletesebb megélésére. En vendégként is átérzhettem mindezt. A hangulatomat viszont apró momentumok határozták meg: ugyanis bármelyik atya mellett elmentem, kaptam egy csendes kedvességet: egy „hogy vagyot”; a kertben sétálva egy szem szilvát; nem múlt el nap anélkül, hogy a „vendégpáter” meg ne kérdezte volna, hogy mit csináltam aznap, hogy éreztem magam. Sőt a vendégek közt is nagyon jó kapcsolat alakult ki.

Ilyen élmények értek engem és dolgoznak bennem ma is. Mindezek jó néhány megjegyződésemben megerősítettek. Ok, e szerzetesek bár „mások”, mégis lehetnek számunkra emberarcúak és közeliak. Ezért is fogtam tollat, mert korunkra — ki tudja, kinek a hibájából — eltávolodtak egymástól a különböző életformát követő emberek, ideje lenne ismét közeledniük: megismerni és elfogadni a másikat.

A legvégén nem akarok olcsó tanulást levonni, de mégis szükségét érzem valamiféle végkövetkeztetésnek. Manapság sok változásról beszélünk és ez így van jól. De ahhoz, hogy bármi is történjék, saját életünk új erkölcsi alapra helyezésére van szükség. Azt hiszem, nem szükséges világnézeti egyezés ahhoz, hogy valaki valakitől tanulni tudjon. Az örök érvényű emberi értékek kérdése a fennmaradás kérdése is. Annyi alázat jó ha van az emberben, hogy megtanuljon másoktól — akár a szerzetesektől is — ilyen örök érvényű kérdésekben is tájékozódni, segítséget kapni.

TV-JEGYZET

A rigli és társai

Szeptember 28-án, csütörtökön láthattuk a TV1 műsorán Lengyel Menyhért: *Tihamér* című komédiáját, Málnay Levente rendezésében. És bebizonyosodott, hogy egy jó tévéjáték elkészítéséhez nem szükségesnek sem görögűz, sem balettár, csak egy valami elengedhetetlen: a tehetség. Málnay Leventének és a briliáns szereplőgárdának ez pedig bőven megadatott.

Lengyel Menyhért *Tihamérja* remekmű. Igaz, hogy a színműben az elnyomott nemzet nem hörög a maga fenségében, mindössze egy elvált asszony tépelődik két udvarlója között, de ez legalább pergőn, feszesen és színpadra van írva. Málnay Levente jó szemét dicséri, eleve, hogy ezt a vígjátékot választotta. A *Tihamér* nézőinek azonban olyan élményben volt részük, amelyhez legfeljebb Gothár Péter tv-interpretációi hasonlíthatók.

Az elvált asszonyt — Vicát — játszó Udvaros Dorottya egyik legnagyobb alakítását láthattuk. Egy pillanatra sem lankadt, végig „érezte” a da-

rabot. Játéka hol aláhúzta, hol kontrázta a szöveget, de mindvégig élettől vibrált, és egyszer sem vált „falssá”. Eszenyi Enikő méltó partnere volt, a darab minden jelenetében. Az általa játszott barát — Giza — tökéletes háttér és kontraszt volt Vica tépelődéseihez és kitéréseihez.

Szilágyi Tibor is jól „részelt” Törökre, a főhős, Beretvás barátjának alakjára. Visszafogottan játszott, és sajnáltam, hogy a darab során csak egy jelenetben szerepelt. De az igazi meglepetés a Beretvást alakító Szombathy Gyula játéka volt. Nagyszerűen eltalált figuráját Málnay joggal osztotta rá. Beretvás szívósan „teddide-teddoda” alakja a darab igazi buktatója, ha túljátsszák, az egész produkciónak lőttek. És Szombathy Gyula kiválóan oldotta meg feladatát.

De, mint már jeleztem, Málnay Levente rendezése több egy ragyogó színészi alakításokat felvonultató előadásnál. A darab tv-re vitele ugyanis nem egyenlő pusztán a felvételével.

A darab nem csupán kiválóan volt rendezve — a situációk ugyanis több ízben „alátettek” a szövegnek —, hanem tökéletes tévéjátékot is láthatunk, ahol a kameraállások, a vágások már mind-mind többek voltak egy színmű filmrevitelénél, ugyanis speciálisan csak tv-ben megoldható művészi eszközökkel segítették a komédia értelmezését. A legtökéletesebb rendezői poén az volt, mikor Beretvás mégiscsak rászánja magát, hogy megkérje az imádott Vica kezét, és ezért benyomul szerelme szállodai szobájába, amelyet azonban csak egy ajtó — és egy rigli — választ el a vetélytárs, Tihamér szobájától. Csakhogy a rigli éppen nincs bezárva, mert Vica barátja, Giza átment „beolvasni” Tihamérnak. Beretvás tehát bejön az üres szobába, ütődötten vigyorogva köszön jobbra-balra, így bele a kamerába is. De amikor ránk vigyorog, mi — azaz a kamera — a rigli helyén vagyunk. Ami, ugye, nyitva van. Hát itt kezdődik a tv-rendezés.

Lengyel Menyhért kiváló szerző, de azon kívül — mint tudjuk — világhírű is. Málnay Levente meg, méltón a mesterhez, olyan tévéjátékot készített darabjából, mely a legjobb külföldi alkotásokkal is fölveszi a versenyt.

Osztrovszky Charindo

Banga Ferenc
Czakó Gábor

Rémmesék

A titok nyitnya

Ádzártak öccő a pártbú a népbe négy e'társat. Velük öggy e'társnót is, de ütet oan csöndbe', hogy esetirű nemhogy az ujság, de Nők Lapja se írt.

Az eset akkó történt, amikó arrú nem folyt a vita, hogy válság van-e az országba', vagy csak csőd. Legfős helyirű mög lőit ugi mondaa, hogy se ez, se az, előre, dógoznyi szaporán! A pusmogás csak nem csitút a mellénygombolásrú, józan észrú, de még — pszt! — demokráciarú is! Nahát mint má' ilyenkó a lelkiösméreti mög a szólasszabacccság jegyibe' lönni szokott, fülönccsíptek négy hangadó, oszt fegyelmi elé állíták üköt. A bizosságtú mögkapták, hogy igazuk ugyan vóna, de nem aktuális, ezér' irgum is meg burgum. Hazaballagtak a demokrácia centráléjábú nyugottan, csak otthon tutták mög a Népszabacccságbú, hogy úgy jártak mint az öccöri fradi-focista, akija Sportbú értesít, hogy ee lőit paszszúva a Dunaujvárosnak. Rágódott, tanakodott az esetön sok-sok alapszerv, hajaj! Még a szöveccségös rétegbú beszívárgott értelmiségiek is. Ük aztán különösen: tuggyuk milyenök: fejbú dógoznak.

Tükárjuk, aki szintén doktor vót a maga möggyán, a vita tepőpontyán a kélfrontos harc jegyibe' közee is hajót a tagsághó, meg rája is dörent:

— Túl sokat gondúkottak, no!

Ha nem gondúkottak vóna, a takönyvük is mögmaratt vóna!

RÁDIÓ MELLETT

A Clayderman-jelenség

Kedden éjjel kereken huszonnégy órakor *Richard Clayderman* kezdett el zongorázni a Petőfi rádióban. Következésként nyilván jónéhány ezren várták meg az éjfélt, hogy negyedórán át megint éljen a Clayderman-jelenség. A „jelenség” szó helyett mondhatnánk mást is, például azt, hogy: „hatás”, hogy „népszerűség”, avagy más olyan jelzőt, ami a szórakozás és a kultúra között élő, több évezredes, sokértelmű kapcsolat fogalmait pontatlanságai közzé tartozik. E fogalmakkal mindig rendezni próbáljuk a szórakozás és művelődés egymáshoz vonzódásának áttekinthetetlen szövevényét. Hiszen, ha egy zenemű bármennyire könnyed, sőt, könnyű, de van benne zenével kifejezett gondolat — Clayderman dalában a csendes, mély szomorúság! —, mégis csak kihallatszanak belőle a művészet hangjai is. Fordítva ugyan csak igaz: ha egy zeneszerző sekélyes — Claydermanban erre a túl kevés önálló műve mellett, túl sok átdolgozás miatt alapos a gyanú! — akkor amit alkot, valamelyes zenei gondolat ellenére sem egyéb gondolattól mentesítő szórakoztatásnál.

Persze, hány fontoskodó ítésk nevezt már sekélyesnek hány zeneszerző óriást! E kis dolgozat érdekében olvastam Ormay Jenő forrás értékű kötetét, melyben — Megbukott zene-kritikák címmel — a nagy zeneszerzőkről közzétett kritikusi melléfogásokat gyűjtötte össze. Összeszámláltam benne, hogy a „sekélyes” jelzőt hány zeneszerzőre vonatkoztatták. A névsor: Bartók, Beethoven, Bizet, Csajkovszkij, Gluck, Liszt, Mozart, Puccini és Verdi. A sors igazságtalansága, hogy az ezeket az elhamarkodott ítéleteket leíró kritikusok nevét már nem ismerjük: megúszhatják a megnevezésüket. Am a zeneszerző-óriásokról leírt ilyen elhamarkodott ítéletek. És Richard Clayderman e sorokkal elkövetett értékelése — enyhén szólva nélkülözi a közös nevezőt. Egyetlen biztos pont: szórakozás vagy művészet egyaránt tisztességes megközelítést érdemel zenében és minden más művészetben. Így hát a Clayderman-jelenségről már csak egy véleménynyilvánítást írok le: amit maga a szerző tett legelső budapesti koncertjén. A szomorkás-szép Clayderman-dalok pesti hívei várták az érzékenyítő muzsikát, ám Clayderman „adott nekik”, olyan fergeteges dzsesszkoncertet zongorázott végig, amivel szerintem kikérte magának, hogy ő csak elérzékenyíteni képes.

Földessy Dénes

...az uralmon levők nagyon is hajlamosak arra — és ez helyzetüknek természetes következménye —, hogy azt, amit az ő szenvedélyüket vagy legfőbb kedvtelésüket kielégíti, ösztönösen a nemzet számára előnyös dolognak tekintsék.

Saint-Simon

SZÍNHÁZ

Elveszett illúziók

Mrozek Az arckép című drámája a Várszínházban

Mintha színházaink elfeledkeztek volna Slawomir Mrozekről, bár minden évben bemutatják egy-két darabját. Ezek azonban rendre a már klaszikusnak számító közlők közül kerültek ki. A Tangó, az Emigránsok, a Mészárszék, a Rendőrség alkotta a repertoárt. Pedig Mrozek azóta is írt, mióta a hatvanas évek derekán elhagyta Lengyelországot. Ezek a drámák épp annyira kötődnek kelet-közép-európaiságunkhoz, mint az otthon vagy az emigráció első éveiben keletkeztek. Ilyen Az arckép is, melyet az új vezetéssel induló Nemzeti Színház kamaraszínháza évadnyitót bemutatójává választott.

Olvasás kellett ahhoz, hogy 1987-ben Varsóban műsorra tűzzék a darabot, hiszen az akár a totalitárius rendszer elleni hadüzenetnek is tekinthető. Az ellen az államforma elleni támadás, mely „intoleranciát, rosszhiszeműséget, ostobaságot szül és az ember pszichikai felbomlásához vezet”.

A két barát, Anatol és Bartodziej életébe is beavatkozott a történelem. Az egyikőjüket valóságos börtönbe, a másikat lelkiismerete fogságába juttatta. A sors abszurduma, hogy Bartodziej árulta el Anatolt. Melyik rabságból lehet szabadulni és lehet-e egyáltalán? Az áruló barátja kísértő árnykával él együtt, soha meg nem valósuló vágyálmokat kerget és tudathasadása egybemossa benne a múltat, a jelenet és a jövőt. Az elárultat hiába menti föl az amnesztia, elfeledtetni nem tudja vele

azt a tizenöt évet, mely alatt a halál árnyékában élt. S hozhat-e bármelyikük számára feloldozást a találkozás? Tisztázható-e a történelem teremtette kényszerűnek nyilvánított helyzetek? Megkereshetők a bűnbakok? Eldobhatók a múlt terhei? Folytatható-e félre-siklott életük? A szembesítés eredménytelen. Nem tisztázható, hogy ki a bűnös és ki a bűnösebb. A két barát testileg-lelkileg megrokkanna, remetemagányban, egymáshoz láncolva fityyelheti az ablakon keresztül, hogy tódozva-fótozva hogyan alakul a jövő. Nélkülük...

Mrozek a ki kit árul el korszak fölét elhelyezi az alkotó, Joszif Visszario-novics Dzsugásvili arcképét. Gábor Miklós rendezése is e képből vezeti le a Sztálin-korszak gyermekeinek kétségbeesett útkeresését. A színpadon teljes a sötétség. Bartodziej könyörögve beszél valakihez. Egykori szeretetét, vakhitét emlegeti fel, miközben segítségért, egy emberszámba vevő pillantásért rimánkodik: „Egyszer s mindenkorra tiszta vizet kell öntenünk a pohárba, a legfőbb ideje! Nem bírom ezt tovább, hallod? Nem bírom! Hagyd abba végre a mosolygást, és tekintsd rám, tekintsd rám!”

Kigyúlnak a fények. A magasból óriási képről Sztálin néz el az illúziót vesztett, de a hogyan továbbot nem látó kisember fölött. Hatásos színpadi indítás egy főszereplőről, aki mellett a történet szereplői csak szenvedő mel-

lékalakok. Keretek kitöltői, de egyben keretek között élők. Ezt illusztrálják Csikós Attila egymás mögé helyezett fehér vázai, melyekben csak néhány — szigorúan a szerző utasításaihoz igazodó — kelléket helyezett el. S Gábor Miklós is hű a szerzői instrukciókhoz. Jelenetről jelenetre követhető az írói és a rendezői szándék azonossága. Az előadásban szépen rajzolódik ki egy nemzedék bizonytalansága, tévedése, tévelygése és önmarcangolása. Világos az a rendezői gondolat is, hogy ők, a ténnyé kerülők már soha többé nem szabhatnak irányt. Legfeljebb nézhetik, hogy az utánuk következők merre haladnak tovább.

E vitathatatlan tartalmi igazságokhoz Gábor Miklós nem találja meg a színpadi megjelenítési formákat. Egybemosódnak a történelmi idősíkok, nem válik el élesen egymástól a csak Bartodziej lelkiismeretét tépázó árnyalak-Anatol a börtönből kiszabadult valóságostól. Hiányzik az előadásból a Mrozeket jellemző abszurditás is. Nem elég sarkítottak a helyzetek, s különböző színpadi nyelvet beszélnek az előadás szereplői. A vígjátéki hangtól az abszurd-sablonig terjed a repertoár.

A legpontosabb hangot a Bartodziej feleségét alakító Vass Éva üti meg. Egyfajta állandóságot, a helyzetébe való belenyugvást, de ugyanakkor emberi tisztaságot képvisel. Hideg racionalitással billenti vissza férjét az illúziókból a valóságba, s szinte rákény-

szeríti, hogy árulásért vezekeljen. A színész mind az életük monoton-ságát érzékeltető finom humorral, mind keménységével ura a szerepnek. Bartodziej alakítója, Haumann Péter igazi mrozeki kíséber: évek óta csak elképzeléseiben élő nyúlfarmjával, bezártágával, időzavarával, háborgó lelkiismeretével. Játéka mindaddig stílusban tartott, amíg Bartodziej nem lép ki megszokott környezetéből. Ettől kezdve mintha a szerep paródiaját játszáná el, túl erősek és sablonosak az eszközei a zavartság, az idegenség kifejezéséhez.

Az előadás záró jelenetében ismét visszatér a mrozeki alakhoz. Teatrális felolvasásában a vezeklés, az önfeladás, a helyzetével való megbékélés egyaránt benne van. Andorai Péter — mint oly sok más szerepében — Anatólként is önmagát játssza el. Ezúttal ez a szerep több rétegének, az alak tragédiájának, az újrakezdésben való hitnek és az újrakezdés lehetetlenségének ábrázolásához kevés. Sikerületlenek a mellékalakok is. Sára Bernadette sztereotípiákra építkezve alakítja a problémák előtt értetlenül álló pszichiatert, Götz Anna pedig a vígjátékok harsány fiatal lányát játssza el az előtte zajló eseményekből semmit sem értő, külsőségekben élő Annabella szerepében.

Elveszett egy illúzió? Legfeljebb csak azokat zavarja, akiknek a fiatal-ságát, az életét jelentette. De előttük már ott az új csapat. „Mennyien vannak... Hogy rúgják egymást... De a labdájuk az profi. Nem úgy, mint régen. Mi rongyabdát rúgtunk.” — állapítja meg a tényt Bartodziej.

Csizner Ildikó

Találkozás Virág főorvossal

— Kedves Kézdy György, a Dátum olvasóinak egy része rendszeresen nézi a TV-ben futó Szomszédok sorozatot, ezért engedje meg, hogy elsőként azt kérdezzem: beteljesedik-e végre Virág főorvos Etushoz fűződő szerelme, vagy továbbra is plátói marad?

— Húha, nehéz kérdés. Ez kizárólag a rendező helyzetfelmérésén múlik, ami egy kicsit a nézői igényekből is táplálkozik, de ahogy én sejtem, eltarthat még egy darabig.

— Fordítsuk komolyabba a szót: Ön sokáig pécsi színész volt, majd hirtelen elhatározással megvált a társulattól, azóta több színházban is megfordult. Mi volt az elhatározás háttérében?

— A tíz év. Tudja, nem szerencsés dolog az, ha egy színész tíz évig egy helyen marad. Meg kell mondanom, Pécsen nagyon szerettem és a pécsi közönséget is szerettem, pedig voltak ott nehéz napjaim.

— Melyek voltak azok, beszélne róluk?

— Ha jól emlékszem, a 72–73-as évadban történt, amikor rajtam teljesen kívülálló okokból, rendezői acsarokodások epicentrumába kerültem, aminek az lett a következménye, hogy egy teljes évig nem kaptam szerepet; azaz mégsem, mert a Jelenkor rendezvényen elmondhattam egy Csorba Győző verset. Ráadásul erre az idő-

szakra esett, hogy a tettyei művészszállóról átköltöztettek bennünket az Uránérc Bánya Vállalat munkásszállójára. Tudja, négyen egy szobában, hát erről hadd ne meséljek.

— Minden ember életében akadnak válságok, amikkel meg kell birkóznia. Az ember úgy gondolná, egy lakatosnak, buszvezetőnek talán könnyebb a helyzete, mivel egy színésznek az arcát és az érzelmeit is munkába kell fogni, vagy tévedek?

— Soha nem szerettem a hasonlatokat. Én úgy gondolom, a buszvezetőnek sokkal nehezebb, mert nagyobb a felelőssége. Emberek életéért felel. Ha egy színész megbukik, attól még nem dől össze a világ. A válságait egyébként mindenki másként éli meg. Tudja, én valamikor könyvkötőnek készültem, mielőtt felvettem a főiskolára. Azokban a nehéz napokban egy párszor megfordult a fejemben, hogy miért nem tanultam ki a könyvkötő szakmát. Minden nap ott ültem és néztem, a többiek hogyan próbálnak, játszanak. Az ember ilyenkor fő saját le- vében; a legtöbb színész ilyenkor pohár után nyúl. Nekem szerencsém volt, kibírtam.

— Minden társulatban van két-három ember, aki pillére a színháznak. Tudja, hogy egykori kollégái önt ide sorolták?

— Bármennyire is hízelgő ez rám nézve, nem fogadhatom el. Pécsen a

Holl Pista volt a pillér, sőt ő az egész színházat a hátára vette. Sajnos nagyon mostoha volt hozzá a sors.

— Az utóbbi időben rendezőcentrikus lett a színházi világ. Sok színész kísérletezik rendezéssel. Önnek nem fordult még meg a fejében, hogy megpróbálja?

— Nem, szerintem a színész inkább játszon. Az egyébként nem baj, hogy rendezőcentrikus a világ. Jó rendezőkre szükség van. Ott a baj, hogy sok a rossz rendező. Ezt látja a színész és azt mondja: így én is tudok rendezni.

— Sok nagy szerepet eljátszott már életében, akad-e olyan, amit nem tudott eljátszani és nagyon szeretne?

— Soha nem voltak szerepálmaim, soha nem könyöklöttem szerepekért. Amit rám osztottak, azt mindenkor igyekeztem becsülettel eljátszani.

— Ez azt jelenti, hogy minden szerepével meg volt elégedve?

— Szó sincs róla. A budapesti Nemzetit is azért hagytam ott, mert iskolás szerepeket osztottak rám és én ehhez azért már egy kicsit öreg színész vagyok.

— Jelenleg a szolnoki Szigligeti Színház tagja, hogy van megelégedve a színházzal és kollégáival?

— Csak a legjobbakat mondhatom, érzem, hogy viszontszeretnek és ez egy csodálatos érzés.

— Az olvasók szeretnek többet tudni kedvenc színészeik magánéletéről, faggathatom erről egy kicsit?

— Természetesen. Van egy nagy fiam, aki most végzett a mosonmaga-

róvári agráregyetemen és a bakonybéli tsz-ben dolgozik. Én pedig Balla Margit festőművésznővel élek együtt élettársi viszonyban. Hála Istennek, jól megvagyunk.

— Ha az újságírók jótünderé három kívánsággal ajándékozná meg, mit kívánna?

— Mindjárt hárommal?

— Jó, legyen egy.

— Szeretnék még legalább tíz évig jó szerepeket eljátszani, és jó volna, ha a Szigligeti Színház itt volna Pesten.

— Bárhogya is nézem ez két kívánság. Szívből kívánom, hogy az egyik teljesüljön.

— Balázs —

Kong a vészharang

Édes álomban a falu. Bikácson korán fekszenek és korán kelnek az emberek. A parányi szunnyadó házak fölött vakító vörös lángnyelvek. Hamu és pernye. Közelebb megy a késői utazó. Hangfoszlányok és fel-alá futkározó emberalakok. Kétségbeesés és döbbenet az arcokon. Tesztes asszony hálóingben, kócos haját idegesen simítja. Mellette hajlott hátú szomszéd. Kezét imára kulcsolja, szájából egy halk fohász. Hogy történhetett? A tetőt már rég felfalták a lángok. Magasba nyújtózkodik, félelmetesen vörös az istálló csontváza. Mementó, hogy itt pusztultak nyulak, a télire való takarmány és már a disznót, szárnyas jószágot közelíti a forró áradat. Elszánt férfiember rohán, de a megszabított gúnár nem ért semmit: csak fut, egyenesen a tűzbe. Halk sóhaj, ez már nem változtat a sorson. Néhány ablak kivilágosodik, álmos szomszédok jönnek, alig hatan-heten. Mindenki vár és a Teremtőt szólítja. Lassan előkerülnek a vödörök, fiatalasszony meztőláb, munkásruhás fiú csizmában, öregember komótosan fordul újra

meg újra. Telefon a tűzoltóknak, Paksról jó harminc kilométer, időbe telik, míg ideérnek. A lángok már az óllal egybeépített házat nyalogatják. Odaszal mindenünk, a ház asszonya jajveszékkel, hosszú percek után a néhány segítő feltalálja magát. Macskaügyességgel a tetőre, onnan slagozzák a forró, fojtó áradatot. Megkondul a harang. Évszázadok óta halál és tűz hírére hozza, de nem lesznek többen a lángok ellen küzdők. Végre itt vannak a tűzoltók, kékes fény villog, komoly arccal utasítanak mindenkit. Nem tudni mikor, vagy ötvenen a ház körül csoportosultak. „Mindig későn jönnek”. „Még vizük sem volt”. „Nem így kellett volna hozzáállni.” Bölcs vélemények, fejcsoválások. A természetes férfiak egyikét sem láttuk a reménytelen helyzetben. Az asszony még reszket. Oda a nyolc anyanyúl. És az egész olyan megfoghatatlan. Az idegen sem érti: álltak és vártak. Mintha a természetes életösztönt is elfeledték volna. Pedig nem ilyen volt a falu népe...

Takács Zsuzsa — Kapfinger András

Történeink

A kastély

Naponta találkoztak. Ugyanott, s ugyanazon a padon ültek, kéz a kézben. A fasor alatt sétáltak. Az út épülő házak bejárataihoz vezetett...

— Ismerlek én annyira, hogy biztos lehessenek magamban? — szólt a fiú a szeretett lányának.

— Hiszen ismersz — szólt a lány és hozzásimult.

— Nem ismerhetlek, ahogy nem ismerhetek egyetlen kastélyt, még akkor sem, ha mára már bejárhatom minden zegét-zugát. Még vannak ott, bizonyosan, árnyékos ablakok, szobák, ahová nem tudok igazán bepillantani.

— Akkor hát hogyan akarsz bizonyos

lenni magadban? — kérdezte a lány és huncutul mosolygott.

— Mondom, még lehetnek zugok, kis sarkok, ahová nem érhet el a pillantásom. Nem az a fontos, hogy ismerjük egymást. Ez ugyanis lehetetlen! Önmagunkat sem ismerjük igazán, de azt tudnunk kell magunkról: nincsenek olyan sötét zugaink, ahonnan bárkik előtörhet valami sanda indulat, hogy mások elleni orvtámadásra ösztökéljen.

A lány ezt nem értette. A kastélyról az jutott eszébe, hogy jó lenne lakni valahol. Akárhon. Csak külön helye legyen. Ezt meg is mondta. A fiú nem mosolygott huncutul, amikor maga elé ejtette a szavakat:

— A nagy kastélyokban, üdülőkben, rakétákban van a mi lakásunk!

Hideg szél fúj. Elmúlást idézett az ősz. Esőcseppek port vertek le a fasori útról...

(petőfi)

Nemcsak nőknek

Magánmorfondírozás

Mitől félnek a porcelánfestők?

Hosszú huzavona után végre befejeződött az a „per”, amit a pécsi porcelánfestők indítottak a Zsolnay gyár vezetősége ellen, amikor is sérelmezték azokat az aránytalanságokat, amik saját és vezetőik prémiuma között megmutakoztak. De nemcsak azokat sérelmezték, hanem egy egészséges bérrendszer mellett tették le voksukat. Aminek a kivívására — harc ide, vagy oda —, ez alkalommal nem került sor. Hősies ellenállásuk eredményeképpen a gyárvezetés lemondott nyereségének húsz százalékról. Örülni is lehetne ennek, de ők úgy érzik, mindez csupán gesztus volt a munkások javára. Gesztus, amit kompromisszumos megoldásként elfogadtak: kénytelenek voltak elfogadni. Az előre beharangozott egyeztető bizottsági tárgyalások kezdetén arról kellett meggyőzniük a gyárvezetést, hogy a munkások nem gyengelméjük. S míg tárgyaltak, tárgyalgattak, egyezkedtek, az eredeti céljuk, az általános bérrreform kérdése közben pedig ellaposodott, megszűnt. Azt mondják: a tűzoltó munka itt véget ért.

A munkások életében pedig új fejezet kezdődik az elkövetkezendő időszakban. A beruházás terhére megemelt prémiumot, fejkvótát hamarosan kifizetik. Ők ezt úgy élik át, hogy az elkövetkezendő időben le kell mondaniuk az új gépekről, új beruházásokról, ami önmaguk még nagyobb kizsákmányolásához vezet. Az egyetlen férfi dolgozó, Nyuli bácsi élettörténetében egész munkásdinasztia életébe tekinthetünk be. Elmondta, negyvenötven évvel ezelőtt nagy tekintélye volt a Zsolnayban a szakmunkának, a szakmunkásnak. A gyárba belépő fiatalembernek — mint amilyen ő is volt —, meg kellett ismerkednie minden munkafolyamattal, míg a számára legalkalmasabb munkakörbe bedolgozta magát, megállapodhatott, kiköthetett. Úri kisasszonyok festették a szebbnél szebb porcelánvázákat a festőteremben perzsaszőnyegek és virágok között. Nagyra becsülték őket. Ma viszont ott tartanak, hogy teljesen leértékelték a munkájukat. Elmaradt a gyárban az igényes, aprólékos, sok türelmet kívánó igazi szakmunka, amit akár tetszik, akár nem, meg kell fizetni, mert egyedi és utánozhatatlan. Ma már a kommersz árut gyártják, sorozatban, szitanyomással előnyomtatva. Ami már nem kíván igazi szakmai felkészültséget. Nincs rá szükség. A gyár jövőjét már régen feladták a jelenért, a jelen nyereségességéért.

A napi probléma azonban ezen is túltesz. Hiszen nem is olyan régen amerikai vevők — két úr — jelentkeztek a Zsolnayban. A gyár emblémáját, márkáját is megvették. Ekkor kezdtek el félni a lányok.

Mesélik: az amerikai úr végigment az üzemből és kapásból hatvan százalékos béremelést ígért nekik. Azt nem mondta, mit vár ezért a pénzért. Úgy

gondolják, legalább annyit, mint amennyit most dolgoznak.

Titokban mégis attól félnek, megfeszülésig kell majd dolgozniuk. Nem ők tehetnek arról, hogy a szocialista kizsákmányolás után félnek a tőkés kizsákmányolástól. Mert marxista tanulmányaik szerint a tőkés a munkás maximális kizsákmányolására törekszik, abból él. Így ér el nagy profitot.

Hatékonyan működtek a marxista tanfolyamok, esti egyetemek. Ugyanis azt már sehol sem tanították, hogy a tőkés vigyáz arra, hogy munkásai ne kényserüljenek plusz munkavégzésre hétvégeken. Mert akkor egész héten fáradtak lesznek. Nem tudnak a munkájukra figyelni, teljesítményük leromlik. Egyébként sem teljesítményorientáltak, neki az eladható minőség a fontos. A tőkés megfizeti munkásait. Sőt! Karácsonykor megkapják a 13. havi fizetést, és a 14. havi nyaralás-kor. A tőkésnek, a tulajdonosnak az a célja, hogy dolgozói egyenletesen, megerőltetés nélkül jól dolgozzanak. Ezért a munkát is megszervezi. Nála nem fordul elő, hogy hónap közben nincs munka, hó végén pedig ki sem látszanak a munkából, a túlórából. Megfizeti, hiszen ő nem raktárra termel, árúját el akarja adni, de ahhoz fizetőképes kereslet is kell. Vidáman nyaral a munkása. Gondtalanul. Ennek tapasztalásához nem is kell nagyon messze menni, elég csak a Balatonig. Ott üdül a nyugati munkásosztály. Nálunk is felnőtt egy olyan öntudatos munkásréteg, amely nemcsak hozzájárul életének alakulásához, hanem egyre nagyobb beleszólási jogot kér magának. S lehet (majdnem biztos), őket igazán csak az amerikai úr fogja értékelni. Ők is belátják majd, nem kell félni a tőke beáramlásától, ez a járték nem a bőrükre megy, s ebben a jártékban ők nem járhatnak rosszul, szavaikkal fogalmazva csak „láncukat” veszíthetik. S nem is fognak, hiszen az üzem szervezése, racionalizálása nem az ő elbocsátásukkal fog kezdődni, s nem is a kizsákmányolásukkal, mert ez egyszer a tőlük elvárt munkát ki is fogják fizetni. Mert csak megbecsülésükkel lehet előrelépni. S akkor majd nem ők kényserülnek harcokra, tűzoltó munkát végezni. Arra ott lesz a szakszervezet.

Nyuli bácsi szavaival élve, aki az elmúlt 6—8 évben mindig egyformán keresett, kicsit elkeseredve mondta: „a munkát a kapitalizmusban kezdtem, ahol jól megbecsültek, megfizettek tudásomért, lelkiismeretességemért, és úgy látszik, a kapitalizmusban fogok nyugdíjba menni. S a közbeeső, szocializmusnak nevezett valami, mire volt jó? Ezt mondja meg nekem valaki!”

Hát, mondja meg valaki.

Rádió, televízió

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: A hét zeneműve. 8.50: A hét költője: Alekszandr Tvardovszkij — ism. 9.00—11.00: Napközben. 11.05: Hagyományápolók. 11.35: Szép remények. Folytatásos rádiójáték Charles Dickens regényéből. 12.45: Házunk tája — A Falurádió műsora. 13.00: Klasszikusok délidőben. Magyar előadóművészek albuma. 14.05: Egy évszázad távolából. 100 éve alakult a II. Internacionálé. 14.25: Egy lélegzetnyi oxigén. 14.35: Mellény-zseb. 14.45: Barokk zene rézfúvós hangszereken. 15.00: Most jelent meg. Világirodalmi könyvszemle. Prosper Mérimée: Regények és elbeszélések. 15.30: Az Állami Népi Együttes felvételeiből. 16.00: Tizenhat óra — Hírmagazin. 16.15: Volt egy táltozós kéményseprő. Simai Mihály gyermekversei zenével. 16.30: Nyitnikék — Kisiskolások műsora. Hunor és Magyar. 17.00: Eco-mix. Gazdasági magazin. 17.30: Beszélgetésünk zenéről. 17.50: Vers-MK. 18.05: Látuk, hallottuk, olvastuk. Művészet- és művelődéskritika. 19.15: Sportvilág. 19.40: András Béla: Erdélyi lakodalmas dalok. 19.50: Gong. 20.00: PAF-műsor. 21.03: Kirepül a madárka. Jékely Zoltán kisregénye rádióra alkalmazva. 22.00: Hírvilág. 22.30: Kék mezőben ötven csillag. Csák Elemér zenés amerikai útinaplója. 23.00: Új lemezeinkből. Frans Brügggen vezényli a 18. század zenekarát.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Rivaldafényben. Victor László és George Benson. 9.05: Íróvá avatnak. Szilágyi István indulása. Kóborló évek (Vallo-más). 9.35: Huszka Jenő operettalaiból. 10.00: Magyarán szólva — Nyelvörkődés. 10.15: Rockzene CD-n. James Last zenekara klasszikus melódiákat játszik. 11.05: Hogy tetszik lenni? Nyugdíjasok műsora. 11.35: Sanzonok. 12.10: Nóták. 13.05: Slágermúzeum. 14.00: Kettőtől ötig... (Élő). 17.05: Kölyökrádió. 17.30: Ötödik sebesség. 18.30: Pop-regiszter. 19.05: Vissza... Válogatás ifjúsági műsorokból. 19.35: Leonard Cohen énekel. 20.00: Zeneközvetés (Élő). 21.05: „Hang nélkül” Bemutatjuk Bródy János új lemezét. 22.00: Egy órában egy élet. Gene Kelly, a tánc doktora. 23.10: Sporthíradó. 23.20: Könnyűzenei stúdióink új felvételeiből. 24.00—0.14: Muck Ferenc dzsesszkvartette játszik.

BARTÓK RÁDIÓ

9.06: Király Csaba (orgona) diploma-hangversenye a Zeneakadémia nagytermében. 10.06: Zenekari muzsika. 11.10: Pasiello: Az úrhatnám szolgálat. Vígopera két részben. 12.05: Zenekari muzsika. 13.00: Kilátó. A rádió világirodalmi hetilapja. 13.45: Évszázadok magyar muzsikája. 13.55: Orosz romantikus kórusművek. 14.30: Zenei tükör. 15.00: Sába királynője. Részletek Goldmark operájából. 16.05: Új lemezeinkből, Debussy Prelüdek — II. kötet. 16.46: A Collegium Aureum Kamarazenekar játszik. 17.45: 70 éve született Sugár Rezső zeneszerző. 18.30: Törd a fejed! 18.45: Utazás Matériába. A kő. 19.05: Follow me! Angol társalgás kezdőknek. 19.20: Kommt mit! Alapfokú német társalgás. 19.35: Budapesti Zenei Hetek (élő). Kapcsoljuk a Magyar Állami Operaházat. Peter Schreier dalestje. Kb. 21.30: Szimfonikus táncok. 21.45: Holnap közvetítjük. Kalmár László: Janus kapujában. Bemutató Diego Masson vezényletével. 22.00: Opera-művészlemez. 22.52: A Rádió Kísérleti Stúdiójának műsorából. Nem rossz kis izé ez az élet. 23.30: A hét zeneműve. Mendelssohn: Paulus-oratórium — ism.

TV1

9.00: Képzőművészet. 9.05: Tévétorna nyugdíjasoknak. 9.10: Szakonyi Károly két egyfelvonásos. 10.10: A HÉT. 11.10: Delta. 11.35: Képzőművészet. 16.30: Hírek. 16.35: Déli videóújság. 16.45: Hírek román nyelven. 16.55: Tizen Túliak Társasága. 17.40: Három nap tévéműsora. 17.45: Szám-adás. 18.00: Kalendárium 1989. 18.45: Reklám. 18.50: Esti mese. 19.00: Új cím-cím. 19.20: Reklám. 19.30: Híradó. 20.00: Reklám. 20.05: Családi kör. 20.55: Panoráma. 21.40: Reklám. 21.45: Régi magyar ékszer. 22.25: Híradó 3.

TV2

17.00: Képzőművészet. 17.15: TV2. 17.45: BUMM!!! 18.00: Hétfőn hatkor. 18.25: Gyerekeknek! 18.50: TV2. 19.00: A Forsyte Saga. 19.55: TV2. 20.00: Körzeti tévé-stúdiók műsora. 20.55: TV2. 21.00: Híradó 2. 21.20: TV2. 21.30: Telesport. Kb. 23.00: TV2. Napzárta.

SKY CHANNEL

6.00: Világ gazdasági hírek. 6.30: Európai üzleti hírek. 7.00: DJ Kat Show. Gyermekműsor rajzfilmekkel. 9.30: Super Password. Játékos showműsor. 10.00: Sullivanék. Filmsorozat. 10.30: Sky-krónika. Magazinműsor. 11.30: Gond-fórum. Tanácsadás. 12.00: Egy másik világ. Amerikai filmsorozat. 12.55: A Sky Text oldalai. 13.50: Változó világ. Filmsorozat. 14.45: Szeretni. Filmsorozat. 15.15: Fiatal orvosok. Filmsorozat. 15.45: Rajzfilmek gyermekeknek. 16.00: Visszaszámlálás. Rockshow. 17.00: Eurosport.

SUPER CHANNEL

7.00: Hírek. 7.05: Időjárás-jelentés. 7.09: Üzleti hírek. 7.30: Hírek, időjárás-jelentés. 7.39: Üzleti hírek. 7.58: Időjárás-jelentés. 8.00: Egyveleg. Könnyűzenei koncertek, klipek. 15.30: Nino Firetto zenés műsora. Klipek, kívánságok. 16.30: Hüllámhosszon. Élő telefonos műsor. 18.30: Off the Wall. Hírek a rock-, a pop- és a divatvilágból. 19.30: Időjárás. Klasszikus akció- és sci-fi sorozatokból. 20.00: Turistamagazin. Utánlatok német nyelven. 20.30: Utazás Japánba. 21.00: Túlélés. Brit természetfilm-sorozat. 22.00: Hírek, időjárás. 22.10: Természetfilm-sorozat. Ma: A vörös lazac csodája. 23.10: Folyami utazások. Ma: A Murray-folyó. 0.10: Hírek, időjárás. 0.20: Coca Cola Eurochart. Százaz slágerlista. 1.20: Időjárás. Tavalyi klasszikus sorozatokból. 1.50: Egyveleg. 2.00: Műsorzárás.

TV5

16.05: Hírek. 16.10: 7-ről 7-re. 17.10: Esély a daloknak. Varieté. 17.30: Konyhatütkök. Michel Oliver receptjei. 18.00: Számok és betűk. Játékos vetélkedő. 18.30: Pihenőidő. 19.00: Állati rajongás. Kutya-tartók. 19.30: Hírek, időjárás. 19.40: Csillagoló papiros. 20.00: Új világ. Hírmagazin Kanadáról. 21.00: Thalassa. Tengeri magazin. 22.00: Tv-híradó. 22.25: Időjárás-jelentés. 22.30: Örökre a tiéd. Varieté. 23.25: Ember a Holdon. Egészségügyi műsor. 0.15: Komolyzene. 0.30: A Procope negyedőrája. 0.45: Műsorzárás.

SAT1

6.00: Jó reggelt a SAT1-gyel! 8.30: Hírek. Időjárás. 8.35: Közkórház. 9.20: Ötlek konyhatündéreknek. 9.30: Megfigyelések Gam körzetében. Dokumentumfilm. 10.00: Hírek. Időjárás. 10.05: Mister Ed. Vígjátéksorozat. 10.30: A fekete álarcos sejk. Olasz-francia kalandfilm. 12.30: Szerencsekerék. 13.00: Tévétőzsde. 14.00: Műsorelőzetes. 14.05: Pixi az égi kakukkfészekben. 14.30: Háztartási ötletek. 14.40: Közkórház. 15.30: Boldog napok. 15.55: Az arany lövés. 16.05: Daniel Boo-

ne. Westensorozat. 17.00: Hírek. Időjárás. 17.10: Szomszédok. Ausztrál családssorozat. 17.45: Műsorelőzetes. 17.50: Carson és Carson. Krimisorozat. 18.45: Híradó. 19.00: Szerencsekerék. 19.30: Halálos ellenségek. Krimisorozat. 20.25: Időjárás. 20.30: Hunter. 21.25: Hírek. 21.30: Salzburgi történetek. NSZK filmvígjáték. 23.05: A nap hírei. 23.15: Újdonságok és sztorik. 23.55: Vallásos szemzögből. 0.00: Műsorelőzetes.

JUGOSZLÁV TELEVÍZIÓ

1. műsor: 8.10: Műsorismertetés. 8.15: Tv-naptár. 8.25: Hírek. 8.30: Tanúságok Dositejéről. 8.45: Európa öröme. 9.00: Iskolai program. 10.30: Hírek. 10.35: Iskolai program. 12.30: Hírek. 12.35: Műsorismertetés. 12.40: Elmulasztották — nézzék! 15.05: Műsorismertetés. 15.10: Hírek. 15.15: Ráadás program. 16.30: Magyar híradó. 17.15: Tv-napló I. 17.35: Oktató-műsor. 18.05: Számok és betűk — vetélkedő. 18.25: Látóköri — dokumentumműsor a forradalomról. 19.10: Időjárás. 19.13: Rajzfilm. 19.30: Tv-napló II. 19.53: A mai sport. 20.00: Drámaest. 21.05: Komolyzenei műsor. 21.50: Tv-napló III. 22.10: Ráadás program — éjszakai műsor. 0.10: Hírek. 0.15: A keddi műsor ismertetése.

2. műsor: 17.40: Műsorismertetés. 17.45: Hírek. 17.50: Tv-naptár. 18.00: Zágrabi panoráma. 18.15: A sport világa. 19.30: Tv-napló. 20.00: A mai világ — Külpolitikai. 20.45: Hírek. 20.52: Időjárás. 20.55: Kis koncert. 21.15: Elvesztett császárságok. 22.10: Dokumentum-est — Eszkütszék. 23.40: A keddi műsor ismertetése.

A Sky Channel, a Super Channel, a TV5 és a SAT1 műsorát részletesen közli a Telehold

SZABAD EURÓPA RÁDIÓ

Hétfői műsor

6.00: Kezdődik a nap: hírek, hírmagarázatok, műsorismertetés, napi kalendárium, zene 8.00: Hírek 8.10: Élő egyház 9.00: Hírek 9.10: Földközvetés 9.40: Nyugati folyóiratszema 10.00: Hírek 10.10: Zene-szó 10.40: Nyitott szemmel 10.50: Nyugati levél 11.00: Hírek 11.10: Protestáns világ 11.40: Irodalmi műsor 12.00: Déli harangszó—Hírek 12.10: Múlt idő, jelen idő 13.00: A Mai nap és műsorismertetés 13.25: A munka világa 13.50: Nyugati levél 14.00: Hírek 14.10: Zene-szó 14.40: Hobby 14.50: Párizsi magyar figyelő 15.00: Hírek, műsorismertetés—Délutáni randevű 16.00: Hírek 16.10: Múlt idő, jelen idő 17.00: Hírek, műsorismertetés 17.10: Forgószínpad 17.45: Nemzetközi sajtószema 18.00: Hírek, magyar- és világhíradó 18.40: Irodalmi műsor 19.00: Hírek 19.10: Periszkóp 19.40: Figyelő 20.00: Hírek, magyar- és világhíradó 20.40: Kelet-európai szemle 20.50: Magyar lapokból idézünk 21.00: Hírek, műsorismertetés 21.10: Forgószínpad 21.45: Nemzetközi sajtószema 22.00: A Mai nap késő esti kiadása 22.30: Zene-szó 23.00: Hírek 23.10: Periszkóp 23.40: Figyelő 24.00: Hírek 0.10: Nemzetközi sajtószema 0.25: Kelet-európai szemle 0.35: Magyar lapokból idézünk 0.45: Műsorzárás

A SZABAD EURÓPA RÁDIÓ POSTACÍME:

Radio Free Europe Box 62
Oettingenstrasse 67 DM-8000 München 22 vagy
D-8000 München 86 Postfach 625

MÜNCHENI TELEFONSZÁMUNK,

üzenetrögzítő készülékek:

(004989) 29-54-57
(004989) 29-70-46

Szerdán és szombaton 16.00 és 18.30 között közvetlen beszélgetés lehetséges, ügyeletes munkatárs veszi fel a kagylót.

(004989) 21-02-3916

HULLÁMHOSSZAINK (FREKVENCIÁK)

19 méter, azaz: 15355 kHz
25 méter, azaz: 11895 kHz
31 méter, azaz: 9695 kHz
41 méter, azaz: 7115 kHz
49 méter, azaz: 5985 kHz

Lapunk előfizetőinek

apróhirdetéseit

1989. december 31-ig

díjtalánul közöljük

Sajnos, életkorom nem teszi lehetővé, hogy daliás idők tanúja legyek. Nem építhetem szocializmust, nem dönthettem le a Sztálin-szobrot, s nem csodáltathatom magam éveig percnyi érdemeimért. Am úgy tűnik, mégis eljött az én időm. Eddig sem voltak kétségeim, hogy egyszer eljön, de már várnám valamit, mint boldogan konstataálni: itt van! Mi van itt? Itt van a Magyar Szocialista Párt. Lehet persze, hogy a hét végén győznek a fundamentalisták és ez egy kicsi párt lesz, de lesz. Miért örülök ennyire? Elmondok egy régi mesét.

Valamikor, a boldog időkben, amikor még Révész doktor összekötő, Ruttner doktor KISZ-aktivista, Biró elnök-igazgató-főszerkesztő-főtanár úr minisztériumi hivatalnok volt, s neves művészeink büszkén újságotlák, ha kaptak egy baráti invitálást a nagyszerű pártközpontba, tehát rettenetesen régen, postán, egyszerű levélben egy különös irományt kaptam. Egy röplapot.

A címe ma már bővli, olyan cím, melyet a Népszabadság mindenre eltökélt reform-kommunistái sem szívesen írnának cikkük fölé: Üzenet a szocializmus elkötelezettjeihez. Példamutatón illegális körülmények között, menet közben egy turistaúton olvastam el az írást. Nem volt kétséges: egy szervezkedés létrehozói tiszteltek meg bizalmukkal. Az iromány alján egy sokat sejtető ígérlet: később kapcsolatba lépnek velem. Az iratban néhány irreális elképzelés: többpártrendszer, bírói függetlenség, a munkásság felhasználása, a pártszervezetek eltávolítása a munkahelyekről, a Varsói Szerződés felmondása, a kisebbségek aktív védelme, tehát csupa olyan dolog, melyet akkor, tíz éve csak remélni lehetett. A röplap szerzőjének diagnózisa szerint tíz év múlva, azaz éppen most, Magyarországon válság lesz. Ennek megakadályozására ismeretlen levélíróm tudomásomra hozza, hogy egy új, másfajta szocializmusért az MSZMP-vel szemben megalakult a Magyar Szocialista Párt.

Elképedten olvastam a sajátos iratot. Tudtam, azonnali bejelentési kötelezettséggel tartozom. Ha a cédulát nem viszem a rendőrségre, társ vagyok. Sőt, azt is hittem, hogy egy korábbi ügy miatti megfigyelésem újabb próbatétele következik. Az „Üzenet”-et elraktam és vártam a

Naptárlapjaim

Emlékeim a Magyar Szocialista Pártról

fejleményeket. Nem sokkal később egy ismerősöm állított be egy idegen emberrel, aki kellően kopott és szakállas volt ahhoz, hogy értelmiségi legyen. Beszélgettünk. Illetve az az érzésem támadt, hogy beszélgetnek. Mondtam, amit szoktam, sajnos az anyatejjel szívtam magamba e rendszer tiszteletének krónikus hiányát. E beszélgetés után kezdődött életemnek egy rövid, ám annál tanulságosabb korszaka. Soha ennyi „nőügyem” és „házbülim” nem volt. S itt abba is hagynám. Abba hagyom, mert semmilyen eredményt nem értünk el. Abba hagyom, mert kiderült, ez a szocializmusnak nevezett rendszer nem foltozható, ám ahhoz elég körmönfont, hogy szakadékokat „építsen” munkás és értelmiségi, szegény és gazdag, vidéki és városi, keresztény és zsidó közé. Mi pedig vérbeli amatorként belezuhantunk a szakadékba, így anélkül múltunk ki, hogy bármit tehattünk volna azokért, akikért egyébként akartunk.

Valószínűleg sohasem jut eszembe ez a párt, ha nem nemzeti médiáinkban olvasok róla. Először Pozsgay Imre szájából hallottam mint az MSZMP átmentésének nagyszabású tervét. Pozsgay jó taktikus, tudja, hogy az MSZMP-ben éppen elég ellensége van, s mivel csak csekély mértékben kompromittálódott alakja közelmúltunknak, így a római jellemeket nélkülöző mezőnyben már majdnem tisztának számít. Az egykori Magyar Szocialista Párt felújítói azt remélik, hogy a társadalom radikalizálódását megállíthatják félúton, hátha kicsit remélő népünk nem mer többet remélni, s beéri a vétkesek közötti cinkos némák korszakával — a vétkesek után. Jó terv, elképzelhető, hogy sikerül. Amint a közelmúltban kiderült, partnerek is akadtak hozzá. Én, a régi illegális, azonban (e címem abban a pillanatban) életbe lép, mihelyt a párt megalakul!), némi mosollyal gondolok e történelmi tette. Arra a kérdésre ugyanis, hogy mi a jobb: egy nyíltan látható törésvonalakkal szabdalta társadalom, vagy

egy olyan, melyben a vonalak tisztázatlanok, emiatt nyílt törés sincs, nem tudom azt válaszolni, hogy biztosan az utóbbi. Bármilyen történjék, itt nem engedményeket kapunk. Magától egyik mai reformer sem adna engedményeket, mint ahogy nem is adott, amíg nem volt kénytelen.

Ha bizonyos urak nincsenek tisztában önmaguk világnézetével azon egyszerű oknál fogva, hogy nincs nekik, akkor merre orientálnák a nemzetiszínű tirádákban egyébiránt naponta szólókat néma többséget? Igaz, a néma többségnek soha nem látott esélye van sorsa alakítására. Régen a politikából készültek a jelszavak. Ma a jelszavakból készül a politika. Soha még ilyen népbarát vezetése nem volt ennek a sokat vérző honnak. Ez a vezetés olyan népbarát, hogy minden közakaratra látszó csekélységet szívesen teljesít. Amikor tavasszal elszállították a Lenin-szobrot, hogy a Nagy Imre temetésre érkező nyugati televíziósok optikájába nehegy bekerüljön a kínos építmény, még csak vicceltek vele, hogy nem kerül vissza. Nos, Vlagyimir Iljics Lenin orosz népbölcselő és világorradalmár valóban eltűnik a térről, éppúgy, mint a vörös csillagok, s a hétköztársaság címer. Amit ötvenhatban kemény harccal elért a nép, azt most tálcán kínálják az MSZMP (ezután talán Szocialista Párt) vezetői. Nem kell vízlépcső? Ne legyen! Nem kell világhiállítás? Ha nagyon jó demonstrációkat szervezünk, az sem lesz. Kérünk több demokráciát? Anynyit kapunk, amennyit akarunk. Megjelenhet még ötszáz lap, minden sarkon lehet aláírásgyűjtés, sőt, minden étkészés után elmehtünk tüntetni, ami azért is jó, mert lesétáljuk az egyre sivarabb ebédet. Akkor mi a bajom ezzel a kitűnő szocialista mozgalommal? Az, hogy vagy megerősíti pozícióit a kommunista mozgalom Kelet-Európában, s akkor a ma demokratái szó nélkül hidegre küldik a notórius demokratákat, vagy az eddig egy és oszthatatlan kommunista mozgalom szét-

esik, s ezzel egy rendszer kerül történelmi emlékeink közé. Akkor viszont nem egy platform, vagy egy frakció veszt, hanem egy olyan mozgalom és az általa képviselt rendszer, melynek a Magyar Szocialista Párt kiöltői évtizedekig hí tagjai, sőt, jól fizetett alkalmazottai voltak. Ha pedig így van, akkor ez a mozgalom nem képviselhet semmit, legalábbis nem képviselhet semmi újat és eredetit. Ez a mozgalom egyébből sem állna, mint az újabb és újabb engedmények megtételéből, hogy minél többször érezhessék jó magyar honfinak magukat, akik eddig csupán pártunk hí katonái voltak. Ez történe abban a jobbik esetben, ha az alapítók mindössze személyes hatalmuk maradványát akarják átmenteni. Ebben az esetben jól látható: kedves, intelligens emberekről van szó. Van viszont egy veszély, mégpedig az, hogy az általuk elkövetett hibák okozta válság olyan elégedetlenséget tartósít a magyar társadalomban, hogy folyamatosan válik a politikai pathhelyzet. Pillanatnyilag úgy tűnik, az ellenzék, ha akar, nagyon nyerhet. Mindazok a kommunisták, akik ma szociáldemokraták, sőt szabaddemokraták lennének legszívesebben, most úgy mutatják magukat, mint akik nélkül nincs átmenet. Pedig van. Mert az átmenet nem azonos azzal, hogy a megbukott rendszer vezérkarának egy része hivatalában marad. Az átmenet azt jelenti, hogy egy merőben új pártállású, új vezetés fokozatosan változtatja meg egy ország társadalmi rendjét. Ehhez pedig csak akkor kell MSZP, ha kellő hiszékeny embert talál magának, aki hisz neki.

Volt néhány bátor ember, aki nagyot gondolt, szinte elképzelhetlent. Azt azonban egyik sem hihette, hogy az egykori üldözők újítják fel az általuk korábban máglyára valónak tartott tanokat. Félre ne értsenek. Nem a lavírozás alanyi jogát vitatom. Csak jó lenne felidézni, mi nem ott, nem velük akartuk kivívni ennek a népnek a demokráciát! Hanem a Hálózatban, Lakitelken és másutt. Például a Magyar Szocialista Pártban. De nem az övékben. Nekik akkor is volt pártjuk: úgy hívták, hogy MSZMP. Az volt az övék. Mindnyájuké!

Siposhegyi Péter

Interjú Szűrös Mátyással

— Tisztelt Szűrös Mátyás Úr! Kérem, engedje meg, hogy megkérdezzem, huszonnégy órával a pártkongresszus kezdete után, hogyan értékeli Ön a kongresszus eddigi menetét?

— Én úgy látom, hogy jó irányban halad a kongresszus munkája, most leszámítva persze a hangulati elemeket — mert bizony elég sok a hangulati elem —, de a lényeg a fő vonal, ami kezd kibontakozni a szemünk láttára. Itt egy új párt építése folyik. Ez a párt nyilvánvalóan a Magyar Szocialista Párt lesz, amely építhet az MSZMP eddigi egészséges alapjaira. E pártnak elsősorban az európai baloldalhoz, a munkásmozgalom baloldalához kell kapcsolódnia, és annak a korszerű tapasztalatait figyelembe véve, magyar

talajon, a magyar adottságok figyelembevételével kell felépítenie ezt az új pártot. Célja pedig eme pártnak a demokratikus szocializmus és a szabad Magyarország felépítése kell, hogy legyen. Tehát demokratikus szocializmus, jogállamiság, parlamenti demokrácia, és nagyon fontos lesz, hogy ez az új párt — ez az újjáépülő párt — kidolgozzon egy választási programot.

Ez a követelmény, mint az Országgyűlés elnökét, érthető módon talán engem személyesen is nagyon érint és nagyon érdekel. Ez a most itt kialakuló program, de természetesen a választóknak nem ilyen általános nagy program kell, hanem a választások előtt

egy konkrét, kimondottan a választásokra való program is szükségeltetik.

— Úgy érte, elnök úr, hogy ez a most kialakuló pártprogram inkább a párttagság részére fogalmaz meg tennivalókat, a rövidebb, konkrétabb választási program pedig a párt politikai kínálatait jelenti a nemzet, a választópolgárok felé?

— Pontosan így gondolom. Én üdvözlöm, ami most itt történik, én ebben aktívan részt veszek, támogatom és a jövőben is kész vagyok támogatni.

— Az előbb, ugyancsak itt a folyosón, volt alkalmam megkérdezni Berecz Jánost, hogy miként értékeli a kongresszuson eddig történeteket, és ő beszélgatésünk során annak a véleményének adott hangot, hogy itt hangulateltetés folyik, és ő úgy látja, hogy az itteni történések azt a követelményt vetítik előre, hogy a kommunistáknak ki kell válniuk, és új pártot kell alakítaniuk...

— Kérem szépen, én meg azt mondom, hogy itt valóban egy új pártot kell építeni, tehát egy szocialista pártot, európai pártot, de arra kell törekedni, ahogy akik elhagyják a pártot, azokat ne közössi ki senki. Politikai különbségek vannak, de közös a múlt. Mindenki benne van a múlt, generációktól függetlenül is. Ez a Kassák-i gondolat! És persze, nem csak őket nem szabad eltaszítani, hanem az újonnan megalakult demokratikus pártokkal is méltóságteljesen együtt kell működni. Az viszont kétségtelen, hogy ebben a teremben van olyasmi, hogy túltengenek a hangulati elemek, mert az emocionális demokráciának az időszakát éljük át. Ez érthető, ugyanakkor biztos, hogy ez majd tisztulni fog. Nagyon sok teendőnk van a politikai kultúra ápolásában, Nem jó ez. Több méltóság kell, több türelem egymás iránt. Itt még sajnos van gyűlölködés. Hiszen, akik a teremben van-

folytatás a 14. oldalon

Ifjúsági EB-selejtező

A törökök voltak paprikásabbak Miskén

A mintegy ötezer lelket számláló Miskén a paprikaszedési főszezon elenére vagy 1500 férfiember szüntette be az egyébként látástól vakulásig tartó munkát szombaton délben, hogy odaérjen a Magyarország—Törökország ifjúsági EB-selejtezőre. Ennek elenére az NB III-as csapatot működtető, és már évek óta a feljutás gondolatával kacérkodó Miskei TSZ SE vezetői elégedetlenek voltak a nézőszámmal.

— Ha nincs a paprikaszazon, akkor még talán háromezer szurkoló is buzdítaná a magyar fiatalokat — hallottuk.

Ettől függetlenül a magyar fiatalok és az MLSZ vezetői is elégedettek lehetnek, hiszen ha valamelyik városba viszik a mérkőzést, az ennél jóval kevesebb, ezer alatti nézőszám szinte garantált lett volna.

Nagy lendülettel vetették magukat küzdelembe a törökök, minden mozgásukon érződött, hogy oly hönöhajtják a sikert, azt az egy pontot, ami a már elveszni látszó lehetőséget — az EB döntőbe jutást — visszaadja számukra. Az eddig százszázalékos teljesítménnyel csoportjukban listavezető 18 éves fiataljaink egy jóideig nemcsak pontatlanok voltak az összjátékban, hanem rossz felfogásban is játszottak. Ahelyett, hogy a földön gyors,

kényszerítő passzokkal, rövid átadásokkal operáltak volna, felvelgették a labdákat, ami a magassági fölényben lévő vendégeknek kedvezett... És ilyen a foci: a 23. percben mégis a miénk szereztek gólt. De jött a sors igazságszolgáltatása: szünet után egyenlítették a törökök. Ami felrázta a magyar legényeket, s akarásukkal, lelkesedésükkel legalább némi mezőnyfölelyt harcoltak ki. De ebből még nem lett volna vezető gól. Ehhez a labdát egyébként jól fedező, jól cselező Grécsi vállalkozó kedve kellett, aki az ellenfél térfelének középső részéről szinte végigigyzott, vagy ha úgy tetszik végigszalomozott a török védőkön, majd a kiinduló kapus mellett, szorongatott helyzetből is a hálóba talált.

A törökök nem adták fel a küzdelmet, a középpálya gyors átjátszására törekedve támadtak. De ezek nagy része a magyar tizenhatosra érve elhalt, így már csaknem kétezer ember kisebbfajta ünneplésre készülődve elkönyvelte a csoportelsőséggel, s ezáltal az ifjúsági Európa-bajnokság nyolcas döntőjébe jutással egyenértékű győzelmet, de jött a hidegzuhannyal felérő 88. perc...

Amikor az egyik magyar játékos a saját 16-osán belül egy ártatlannak tűnő helyzetben meglehetősen rutintalan

módon buktatta a török játékost, s a nyugatnémet játékvezető mi mást is ítélt, mint 11-est. Naná, hogy belőtték a vendégek.

A hármas sípszó után pedig ritkán látható, amolyan igazán szívből jövő ünneplést rendeztek a miskei zöld gyepen a török fiatalok.

Látva az egymást csokolgató, egymást földreperő játékosokat, biztos vagyok benne, hogy az EB nyolcas döntőjéből majdan győztesen kikerülő nemzeti válogatott fiataljai nem fognak ennyire önfeledten ünnepelni. Mi lesz akkor, ha november 5-én Isztambulban győznek ellenünk? De remélhetőleg ünneprontó lesz Ziegler János csapata. A szövetségi edzőt egyenesen irritálta a másik öltözőben lévő hurrah hangulat.

— Nem tudom, mit lelkendeznek ennyire, náluk is esélyesek vagyunk nemcsak az egy pontra, de még a győzelemre is — fakadt ki Ziegler.

— Isztambulban azért többet kell nyújtania a magyar fiataloknak, mert ugyan egy balszerencsén múltott a győzelem, de játékaival cseppet sem volt meggyőző csapata.

— De ez a jobb bennünk van, pontosabban lesz, mert bízom a játékosok további formajavulásában. Néhány szép villanásunk ma is volt.

Ferridun Köse-től a törökök szövetségi edzőjétől legelőször azt kérdeztük: *Adott-e esélyt csapatának az egyenlítésre a második gól után?*

— Igen — jött a határozott válasz. — Azért, mert összességében jobban játszottunk a magyaroknál és több nagy helyzetünk volt, mint ellenfelünknek.

— *Mi lesz Isztambulban?*

— Győzünk és ezzel mi jutunk majd tovább, és így mi rendezhetjük majd az EB-döntőt, ami hallatlan nagy sporteseménynek számít majd Törökországban.

— *Hányan buzdítják majd a török ifi válogatottat?*

— Minimum harmincezren!

Te jó ég! Nálunk a Népstadionban, szerdán nem fogják ennyien buzdítani a magyar nagyválogatottat világ bajnoki selejtezőn. Ziegleréknel a majdani légkör, a hangulat elviseléséből külön kell készülni. A mi fiaink ugyanis kétezernél több néző előtt még nemigen játszottak.

Bálint Gy.

Jegyzőkönyv: Magyarország — Törökország 2—2 (1—0), Miske, 1500 néző. V: Neuer. Gólszerzők: Wendler (23. p.), Ender (65. p.), Grécsi (86. p.), Bislent (11-esből, 88. p.).

A 8. csoport állása:

1. Magyarország	7
2. Törökország	6
3. Finnország	5
4. Luxemburg	0

Kosárlabda NB I

Dupla pofon a Tungsramnak

Megtört a jég Körmenten: a hazaiak új összetételű gépezete ezúttal nemcsak jól játszott, hanem eredményes is volt, így magabiztosan győzték le a Baját. A szombaton lejátszott férfi találkozó többségén a papírforma érvényesült. Székesfehérvárt viszont meglepetés születt: az újonc Atomerómú SE legénysége végig vezetve magabiztosan nyert.

A nőknél viszont sorozatban születtek a nem várt eredmények. Ennek élére kívánczik, hogy a BSE sokmozgásos, fegyelmzett védekezéssel párosuló játékaival idegenben legyőzte a favoritnak kikiáltott Tungsramot. Nagy fegyvertényt hajtott végre az újonc, de kiváló erőkből álló Sopron az MTK idegenben történő legyőzésével.

A férfiaknál vasárnap délelőttre maradt a forduló mérkőzése, amelyen az eddigi két veretlen a Tungsram és az Oroszlány csapat össze a fővárosban.

Tungsram—Oroszlány 78—85 (40—45). A vendégek lengyel edzőjének akaratára, elképzelése érvényesült az első percben: szoros emberfogást alkalmaztak és az újpestiek ponterős centeri Mihály és Moss egyszerűen nem jutottak pozícióhoz. A lepattanó labdákat rendre a hórihorgas oroszlányi Weglorz szerezte meg, a másik lengyel vendégmunkás Szcuhial pedig vártalan megoldásokkal, pazar támadásokkal sorra dobta a pontokat csapattársaival. A hazaiak elsősorban a 204 cm-es, Weglorzra figyeltek, amit jól használt ki Bogán és Dévai. A féldő közepére 15 ponttal

is elment az Oroszlány. A féldő hajrájára azonban — elsősorban a jó cserékkel — rendezte sorait a lámpagyári együttes: lendülettel érkeztek az oroszlányi palánk alá, s a tempóelőnyökből adódó ziccereket értékesítették, ugyanakkor Turcsán és Zsoldos kinti dobásai is sikerültek. Ezekre a vendégek csak válaszoltak.

Úgy tűnt, kiélezett csatára lesz kilátás a folytatásban. De ez két fő okból nem következett be: egyrészt, a Tungsram kulcsjátékosainak teljesítménye a második féldőben is ingadozott, így saját gyors játékaikra nem voltak képesek, másrészt a vendégeknel az irányító, az ész, a játéknak fazont adó Dariusz Szozubial káprázatos egyéni teljesítményt produkált. Amikor fáradni látszott a vendégegyüttes, lélektani szempontból fontos triplákat dobott, majd szinte kiszámíthatatlan passzai, cselei mellett egyéni játékkal szerzett pontokat.

Megint megnyugtató előnyt szerzett a bányászegyüttes, a Tungsram akarásával az utolsó percre négy pontra megközelítette ellenfelét, de a győzelemre egy pillanattig sem volt esélye.

Eredmények. Férfiak: Körment—Baja 89—73 (38—29), Sopron—Szolnok 65—85 (37—37), Csepel—MAFC 91—82 (48—45), Videoton—Atomerómú SE 86—92 (36—41). (A ZTE—Bp. Honvéd mérkőzés lapzártakor még tartott.)

Nők: Tungsram—BSE 74—79 (38—45), MTK VM—Sopron 70—72 (33—35), Szarvas—Kecskemét 61—62 (31—29).

Fiesta magyar módra

Remekül szerepeltek vízilabda kupacsapataink a BEK, illetve a KEK-negyeddöntők első mérkőzésein. A Vasas Barcelonától 20 kilométerre, Sabadellben, kitűnő védekezése révén 6-5-re legyőzte a spanyol bajnok Catalynya együttesét. A piros-kékek a harmadik negyedben fordították a maguk javára a mérkőzést.

A Ferencváros viszont gólfesztivált rendezett a Komjádi uszodában KEK-mérkőzésen. A Fradi szinte lerohanta ellenfelét, a cseh szlovák CH Kosice együttesét, így nemcsak emberelőnyökből, hanem akciókból is lőtték a gólokat, és 14—3-as vereséget mértek a csehekre.

Labdarúgó NB II

Újra élre állt a Szeged

A másodosztályú bajnokságban a keleti csoportban listavezető Metripond csapata hazai pályán kikapott a Szarvastól, a Szeged pedig magabiztos győzelmet aratott, így újra az élre állt és kétpontos előnye van a Kazincbarcikával szemben. A másik csoportban a táblázat első négy helyezettje begyűjtötte a három pontot, így az élen a helyzet változatlan.

Eredmények: Keleti csoport: Nyíregyháza—Szegedi Dózsa 0—0, Debreceni Kinizsi—DMTE 1—1, Baja—Szolnok 4—1, Kazincbarcika—Salgótarján 2—1, Mezőtúr—BVSC 1—2, Szeged—Eger 3—0,

Kecskemét—DVTK 3—1, Metripond—Szarvas 1—2. Nyugati csoport: ZTE—Dorog 5—2, Sopron—Keszthely 4—0, Budapest—Tapolca 0—1, Mohács—Dunaújváros 2—1, Volán—III. Ker. 3—1, Szekszárd—Paks 2—1, Komló—Nagykanizsa 1—1, Oroszlány—Ajka 2—1.

Az élcsoport állása:

Keleti csoport: 1. Szeged 20, 2. Kazincbarcika 18, 3. Metripond 17, 4. Szarvas 15, 5. Kecskemét 12 ponttal.

Nyugati csoport: 1. ZTE 18, 2. Mohács 17, 3. Volán 16, 4. Oroszlány 14, 5. Nagykanizsa 11 ponttal.

Tóto

Hamburger SV — Nürnberg 1, Karlsruhe — Düsseldorf x, Uerdingen — Leverkusen 2, Bochum — Werder Bremen x, Kaiserslautern — Bayern München x, Braunschweig — Watensteid 1, Osnabrück — Hertha

BSC 1, Essen — Fortuna Köln x, Roma — Napoli x, Lecce — Fiorentina 1, Cremonese — Milan 1, Cosenza — Torino x, Foggia — Catanzaro 1, Pótmérkőzés: Meppen — Stuttgarter Kickers 2

Köszöntjük

DÉNES

nevű olvasóinkat.

Dénes a görög Dionüsziosz latinus formájának, a Dionysiusnak a rövidüléséből származik. Jelentése: Dionüszosznak, a bor és szőlő istenének ajánlott. Szent Dénes és társai vértanúk. Az egyik legrégebbi mátyófalvi Szent Dénes és társai ünnepét erre a napra teszi. Rómában a 11. századtól kezdve terjedt el. Párizsba mentek misszionáriusok és Décius császár uralkodása (243—51) idején lefejezték őket. Franciaország védőszentje.

A Nap két: 5.45 órakor
nyugszik: 17.10 órakor

A Hold két: 14.41 órakor
nyugszik: 23.51 órakor

Esős, hűvös idő

Többnyire borult, párás idő várható, sokfelé ismétlődő esővel, záporosóval. Az északi, északkeleti szél főként a Dunántúlon sok helyütt megerősödik, néhol viharossá fokozódhat. A legmagasabb nappali hőmérséklet általában 8 és 13 fok között alakul.

Dénes napja

Szabadkán a sokéves megfigyelések alapján az a vélemény alakult ki, hogy a Dénes-napi időjárásból következtetni lehet a téli időjárásra. Figyelik is az idős földművesek Dénes napján az időjárást.

Interjú Szűrös Mátyással

folytatás a 12. oldalról

nak, azok lényegében mind a baloldalhoz tartoznak, így tudniuk kell, hogy minden, köztük lévő lényeges politikai különbség dacára el kell kerülni azt, hogy bárki is felelőtlenül elragadtassa magát. A gyűlölködés az rossz tanácsadó. Persze, az okok között az is ott szerepel, hogy korábban vissza voltak fogva ezek az érzések. Ez pedig a József Attila-i gondolat, mely szerint, ha kibeszélünk valamit, ha beszélhetünk a szívünket nyomó dolgokról, az eleve gyógyítja a bajt.

— Minden tipológia nagyon egyszerű. Ha vállaljuk mégis az egyszerűsítés kockázatát, akkor azt mondhatjuk, hogy Európában a munkásmozgalmi gyökerezettségű baloldal három típusos ágra bomlott: egy szociáldemokratára, egy szocialistára és egy kommunistára. Ön hová sorolná egy ilyen hármasságban a jövőben Magyar Szocialista Pártot? A nevének megfelelő csoportba?

— Én... igen, a neve után sorolnám be. Ennek olyan pártnak kell len-

Nagygyűlés Tatabányán

A Szolidaritás Szakszervezeti Munkásszövetség, a Magyar Demokrata Fórum és a Szabad Demokraták Szövetsége nagygyűlést rendezett szombaton Tatabányán, a közművelődés háza előtti téren. A rendezvényen mintegy kétszázan vettek részt.

Takács András, a Szolidaritás Szakszervezeti Munkásszövetség szóvivője beszédében azt szorgalmazta, hogy az üzemekben mielőbb alakítsák meg a munkástanácsokat, de oly módon, hogy ruházzák fel őket tulajdonosi jogkörrel, hogy mind a vezetők megválasztásába, mind a gazdasági döntésekbe beleszólásuk lehessen. Demszky Gábor, az SZDSZ szóvivője hozzászólásában elmondta, hogy a Szabad Demokraták Szövetsége aláírási akciót kezdeményezett annak megszavaztatására, hogy mi legyen a pártvagyonnal, a munkásorséggel és kivonuljon-e az MSZMP a munkahelelyekről. Néhány nap alatt 20 ezer aláírást gyűjtöttek össze és 50 ezer szükséges ahhoz, hogy a Parlament döntson arról, kiírják-e a népszavazást.

Tökés László védelmében

Mintegy ezer aláírás gyűlt össze Tökés László temesvári lelkész védelmében szombaton Győrön. A szombati akció előzménye volt az a nyílt levél, amelyet a győri Erdélyi Kör intézett Tökés Lászlóhoz a magyar sajtó hasábjain. A levélben az üldözött lelkész biztositották szolidaritásukról, követelték szabadságának, biztonságának visszaadását, s elítélték Papp László nagyváradi püspököt, aki cserbenhagyta, megrágalmazta és megvonta lelkészi működését.

Nyílt levél az Országgyűlés ellenzéki demokrata csoportjához!

Az MDF II. Országos Munkásfóruma szombaton tartotta ülését Komlón, a színház- és hangversenytérben. A szép számban jelenlévők — elsősorban a már működő munkástanácsok vezetői és tagjai — előadásokat hallhattak napjaink visszás belpolitikai helyzetéről, az MDF készülő gazdasági programjáról, s a munkásokban megfogalmazódó kételyekről, hogyan tovább, milyen utakat válasszanak érdekeik érvényesítéséhez.

Csengey Dénes a pártok között kibontakozó „harcot” elemezve hangsúlyozta, csak a kormányzópártot tartja az MDF politikai ellenfélnek, az ellenzéki szervezetek csupán vetélytársaik. Szabó Tamás az MDF gazdasági programtervezetét ismertette kiemelve, a külföldi tőkét — amely egyelőre várakozó állásponton van — a magánszektorba kell áramoltatni, s nem a feneketlen mélységű állami szektorba. Erősen bírálta a munkások fölött ülő terebélyes hivatalnokréteget, s azok radikális csökkentését sürgette.

A munkanélküliségről szólva a fokozatos leépítés mellett foglal állást az MDF. Az állami szektor — igaz, nem fényes színvonalon — de mégiscsak közel négy millió embert foglalkoztat. Épp ezért fokozatosan szabad csak leépíteni a veszteséges üzemeket, gyárakat. Olyan ütemben, ahogyan a munkanélkülivé vált tömegeket az újonnan létesített, a már nyereségesen működő állami és magánmunkáltatók képesek felszippantani. Mint mondotta, Magyarország nem Anglia, hogy 25%-os munkanélküliséget elbírnjon, s mindeképp a munkanélküliség minimalizálására kell törekedni. Dr. Horváth Balázs az MDF Veszprémi Csoportjának elnöke a munkástanácsok jogi helyzetéről tartott előadást. Az MDF nem kíván a munkahelyeken szerveződni, de az Alapítólevélben foglaltak szerint

erkölcsi kötelességének tartja, hogy szakértőivel segítse a társadalom önszerveződéseit, így a munkástanácsok megalakulását is.

Bajtay József ismertette az MDF II. Országos Munkásfórumának felhívását, melyben többek között arra szólította fel a gyárak, üzemek munkásait, hogy hozzák létre valódi érdekvédelmi szervezeteiket, a munkástanácsokat.

„A munkástanácsokkal tudjátok felzabálni magatokat a rátok telepített szakszervezetek apparátusának uralma alól.” Az Országos Munkásfórum úgy határozott, hogy azok miatt a rendkívül aggasztó jelenségek miatt, amelyek megmutatták a nemzeti vagyion elherdálásának és széthordásának reális veszélyét — az Országgyűlés ellenzéki demokrata csoportjához fordul:

„Kérjük ezért — kezdeményezzék a Parlamentben az Ideiglenes Nemzeti Vagyon-alap intézményének megalakítását,

— javasolják azoknak a törvényeknek a módosítását, amelyek ma lehetővé teszik a tulajdon elsajátítását, a vállalati törvényt, a földtörvényt, az átalakulási törvényt és a szövetkezeti törvényt érintett szakaszainak felfüggesztését,

— hívják fel a kormányt, hogy a privatizáció tervei készítése el és nyilvános vitára becsátás után terjessze azt a Parlament elé.

Tisztelt Képviselőcsoport! Formálódó demokráciánk gazdasági alapjait veszélyeztetik a mai, háttérben és titokban zajló vagyonátmentési kísérletek.

Bizalmunkat élvezik és támogatásunkat tudhatják maguk mögött e sorsfordító lépések megtételében.”

Cseke Hajnalka

példa, hogy az úgynevezett létező szocializmus valamely országában az egypártrendszerrel áttértek volna a többpártrendszerre. Ezért a példa nélkül álló kísérlet jelen fázisában még sok minden átmeneti jellegű. Az út járatlansága a párt jellegén is tükröződni fog — főleg kezdetben.

— Végezetül engedjen meg, kérem, egy nem közvetlenül pártpolitikai kérdést! Milyen hosszúságúnak véli Ön azt az időszakot, amikor Ön fogja betölteni a magyar államfő szerepét?

— Úgy látom, hogy ez körülbelül egy-másfél hónap lesz. Terv szerint.

— Úgy érti, hogy a jelenlegi pozíciójában — vagyis az Országgyűlés elnöki tisztében lesz ilyen hosszúságú időre az államfői jogviszonyok birtokosa?

— A jogszabályterv szerint — tehát, ugye, ha az alkotmánymódosítást elfogadja az Országgyűlés, akkor az Országgyűlés elnöke tölti be ideiglenesen az államfői teendőket, és ugye úgy tűnik, hogy a terv az lesz, hogy a jövőben pedig az Országgyűlés elnöke helyettesíti az elnököt, amennyiben helyettesítésre szükség lesz. Tehát a teljes jogviszony ideje az körülbelül másfél hónap lesz.

pártjelöltsége a köztársasági elnöki méltóságra?

— En úgy gondolom, hogy érvényes. Pozsgay Imrénnek mindenképpen a párt legfelsőbb vezetéseben kell maradnia. Amikor megválasztjuk köztársasági elnöknek, akkor le kell mondania ezekről a pártposztokról, sőt, úgy vélem, hogy a párttagságát is célszerű felfüggesztenie.

— Lehetséges-e, hogy a megalakuló szocialista párt újra felveti az államelnökségre való pártjelölti kitélének kérdését, vagy valamilyen értelemben a párton belül újra nyitottá válhat ez a kérdés? Biztos, hogy az új párt automatikusan elfogadja az MSZMP korábbi személyi döntését?

— Meglehet, hogy az ilyenféle kérdések felvetésére, még itt, a kongresszuson sor kerül. Azt látom valószínűnek, hogy a megalakuló Szocialista Párt megerősíti Pozsgay Imrénnek a párt részéről történő államelnöki jelöltséget.

— Lehetséges az is, hogy a párt majd alternatív jelöltek szerepeltetésének lehetőségét is átgondolja?

— Ehhez nem tudok hozzászólni. Nincsenek e tekintetben információim.

— Nagyon szépen köszönöm a beszélgetést.

HIRDESSEN POSTAI FELADÁSSAL!

Kedves Olvasó! Ha kitölti ezt a szelvényt, borítékba teszi és feladja címünkre:

DÁTUM RT. 7100 Szekszárd, Bajcsy-Zsilinszky u. 7.

3 napon belül olvashatja hirdetését (fizetés utólag, kiküldött csekünkön).

Megrendelő neve:

Címe:

Megjelenés napja:

Hirdetés szövege:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jó kapcsolatokkal rendelkező hirdetésszervezők jelentkezését várjuk!

Cím: 7100 Szekszárd, Bajcsy-Zsilinszky u. 7.
(A borítékra írják rá: „Hirdetésszervezés”)

Lapunk
előfizetőinek
apróhirdetéseit

1989. december 31-ig

díjtalanul közöljük

Megjelent!

Illés György:

A kocsmá

nem

alszik

*

Ripcrtkönyv

Megrendelhető:

Babits Kiadó
Szekszárd, Pf.: 237

APRÓHIRDETÉS

Értesítem vásárolóinkat, hogy üzletünkbe nagy választékban érkezett futózott és új személygépkocsi-gumi, kedvező ár-ferkével. Tolna, Fürdőház u. 8. Telefon: 40-291.

Utánfutók eladók 3 méretben. Tréleres utánfutó kölcsönözhető. Németkér, Széchenyi u. 57.

Norvég kékrókanövendékek, egyedenként vakcinázva, kiváló tenyészállományból, reális áron eladók. Kiss Csaba Mucsfa, Kossuth u. 55.

„Kapcsolatteremtő” Országos Társkereső kívánságainak megfelelő házastársat, élettársat, szabadidőpartnert közvetít. Válaszborítékért tájékoztatást küldünk. Levél-cím: 7632 Pécs 18. Pf.: 68.

Társkeresés, Partner GMK. Forduljon hozzánk bizalommal. 4009 Debrecen 9., Pf.: 1.

Biogilisza szerződéssel, díjmentes technológiával, szállítással eladó. Bajkai Ferenc Bonyhád, Benczúr u. 40.

150 m²-es családi ház, gázfűtéses (padlófűtéses), szuterénnel, garázzsal, pincével, beépített tetőtérrel eladó. Kisebb csere is érdekel Szekszárdon, vagy környékén. Bajkai Ferenc Bonyhád, Benczúr u. 40.

400 négyszögöl termőszőlővel betelepített építési telek eladó Bonyhádon. Érdeklődni munkaidőben: 15-015-ös telefonon, vagy Bonyhád, Bartók u. 10.

Egy darab 9 éves és egy darab 8 éves kanca és egy darab másfél éves csődör csikó eladó. Érdeklődni: Várdomb, Római u. 12. Vass

Eladó Alap községben a Tanácsköztársaság 90. sz. alatti lakóingatlan. Érdeklődni: Paks, Szabó E. u. 16. IV/13.

A Babits Kiadó
(Szekszárd, Bajcsy-Zs. u. 7.)
gyakorlattal rendelkező
korrektort keres,
délutáni—esti másodállásba,
jó kereseti lehetőséggel.

Közületek és magánszemélyek figyelem! Ingatlan-, bérlet- és albérlet-közvetítés: lakás, telek és egyéb ingatlanok közvetítése. Ehhez kapcsolódó szolgáltatásaink: jogi és földmérési előkészítés, értékelés, ingatlannyilvántartási bejegyeztetés. Cím: COOPKISKER Szekszárd, Szabó Dezső u. 5. Telefon: 74/13-646.

A CANON PC—25-ös kiváló minőségű másológép

Kicsinyít, nagyít, kartonra és fóliára is másol.
Állandó gyári eredeti festékutánpótlás, különböző színekben.
Egyedülálló garanciafeltételek, országos szerviz,
helyszínre szállítás.

NÁLUNK A LEGOLCSÓBB:
a gép alapára: 179 000,— Ft + ÁFA (tartozék nélkül)
AZONNAL SZÁLLÍTUNK!

Címünk: Budapest, 1094 IX. Bokréta u. 31. Tel.: 134-1513, 114-4504
fax: 166-91-96.

Pécsett is megjelent üzleti
tevékenységével az
Interspeciál Kiszöveket.
7635 Pécs, Bányai u. 5/4.
székhellyel.
Telefon: 72/17-154
Várjuk jelentkezését!
ISP az Igazi — Speciális —
Partner

DÁTUM

Választóvizelet

Igy vagy úgy, de azért sokan hitték az MSZMP kongresszusa előtt, hogy az a reformerök teljes győzelmével végződik, s nemcsak formailag tesz pontot egy korszak végére, hanem elsősorban tartalmilag. Ehhez — legalábbis a párt szempontjából — radikális eszközökhöz kellett volna nyúlni, hogy végre kiderüljön, valóban némes-e az a fém, ami körül a jövő ürügyén matatnak. Ehelyett megelégedtek a jól bevált aczélos hittel, amivel elrúgható a régi moziból ittmaradt kemény perecz, el lehet dönteni, ki ribancz, ki csak Ribánszky, sőt a színpalak mögött talán még súlyosabb kompromisszumokat is lehet kötni.

Lelkük rajta, ha elhiszik farkas elvtársról, hogy most majd lereszleteti báránypépéshez szokott fogait. Kellő naivitást tükröz az is, most korszakos választást hajtottak végre, ahogy Erdélyben mondják: elvált a sz... a májtól. A némesfém — ha van — ismét elmerült, talán valami hamis tömegtámogatás reményében; a salak- és adalékanyag nem választódott ki, mert nem választóvizet, hanem csak választóvizeletet használtak erre a célra.

Elhívjuk, hogy aki a hatalomból való részesedésért mindenre képes volt, ezután majd önként és dalolva lemond, mert úgy érzi, nincs helye a jövőbe vezető úton? Véljük talán, hogy magába száll, s nem a helyét, hasznát, presztízsét keresi holnap, s tettek helyett elmagyarázza, miért dolgozott tüzzel-vassal ez ellen? Vagy inkább azt látjuk, hogy szeméből kitörli a (választó)vizeletet és a jövőbe tekint — majdnem könnyes szemmel?!

Töttös Gábor

— Miként vélekedik a Magyar Szocialista Munkáspárt megszűnéséről dr. Tölgyesi Péter, a Szabad Demokraták Szövetségének képviselője? (A beszélgetés vasárnap délelőtti Budapesten a Vén Diák eszpresszóban zajlik... Ennek egyetlen oka van.)

— Először is európai párt minden kongresszusára meghívja az ellenzékét. Nos, az MSZMP azokat nem hívta meg, akik nem írták alá a Nemzeti Kerekasztalnál kötött megállapodásukat, azokat tehát, akik legalább egy évtizede demokráciát akarnak.

— Az MSZMP október 7-én hivatalosan magyar idő szerint 20 óra 17 perckor megszűnt. Történelmi pillanat tanúi lehetünk a teremben.

— Most nem lehet még megítélni szemfényvesztésnek, névtáblacserének, vagy pedig valódi, új párt megalakulásának vehetjük hírét. Éppen ezért időt kell adni a Magyar Szocialista Pártnak, hogy bizonyítsák képviselői, nemcsak szépen tudnak beszélni, hanem valódi tettekkel indulnak a demokrácia felé. Persze, nem szabad túl sok időt engedni: itt és most azonnal tegyen, változtasson. Az egészen bizonyos, a közismerten nem demokratikus érzelmű vezetők, Grósz Károlyok és Berecz Jánosok mennek, eltűnnek az új párt éléről. Bizonyíték lehetne a magyar nép előtt a demokratizáláshoz az is, ha a nem reform-kommunistaként megismert Barabás János, Kovács Jenő eltűnne a vezetők köréből. Újabb bizonyíték a demokratizálásnak az volna, ha az új párt megszüntetné munkahelyi szervezeteit, méghozzá azonnal. Vagyis a klasszikus állampárt megszűnésének jeleként területi alapon szerveződne

Bizonyítsa a Magyar Szocialista Párt

Beszélgés dr. Tölgyesi Péterrel

ez az új párt, ha úgy tetszik mozikban, kultúrterekben s egyéb helyeken.

Változatlanul érvényes a Szabad Demokraták Szövetségének követelése, az MSZMP egykori vagyonát az MSZP azonnal adja vissza a magyar népnek, amely jogszabályok szerint is a magyar államé, tehát a népe. Ugyanúgy, mint bármely más párt, illő bérleti díj fejében vegye bérbe a működéséhez szükséges létesítményeket, épületeket. Adja át azonnal vadászházait, üdülőit egészségügyi, szociális, kulturális célokra, mondjon le rengeteg kiváltságáról, amely mint állampártot — jogelődjét — megillette. Azonnali hatállyal vonják vissza a kormányórságot a Központi Bizottság épületéből, az MSZMP — ha úgy tetszik MSZP — vezetői költözzenek ki azokból a villalakásokból, amelyek a kormány vezetőit illetik meg. Szűnjenek meg a privilégiumok. Egy párt ne kapcsolódjék bele az állam hírközlési rendszerébe a miniszteri különvonalak révén. Százával sorolhatnánk még a párt kiváltságait. Ám: ne az ellenzék követelje ezeket, hanem magától vegye leltárba vagyonát az MSZP s önmagától mondjon le privilégiumáról. Tartsa el magát a tagdíjából.

Legutóbbi adatom szerint is 860 millió Ft állami támogatásban részesült az MSZMP — illetve most még? — utódja. A folyó költségvetésből itt és most azonnal mondjon le erről a hatalmas összegről a jogutód, a párt.

Botrány a sajtóközpontban

A nemzetközi és hazai sajtó képviselői még fel sem állhattak helyükről az esti szóvivő tájékoztatót követően, erőteljes, robusztus alakok hatoltak be a terembe. Halk moraj futott végig, majd a mikrofonhoz lépett Ribánszky Róbert és kísérete. Leültek, majd a tévéhíradó mikrofonját megragadva, egyikük angolul üdvözölte a az újságírókat. Emiatt a riporternővel némi nézeteltérése támadt a „szónoknak” aki feltette a más kezébe került mikrofont...

Ribánszky közölte az egybegyűléssel, azért jelentek meg, mert nézeteiket meg akarják osztani a sajtóval, hiszen a kongresszuson nem vehetnek részt. Ekkor kiderült, hogy a fordítók nem tolmácsolnak, amiért a külföldiek méltatlankodnak. Ribánszky ezután tört angolsággal kifejtette: a magyar nép mindig is marxista és kommunista alapokon poltízált, ez lételeme. Négyed óra múltán már ismét magyarul szidta az MSZP-t, s az általa árulóknak tartottak névsorát. Eközben fényképezte szaporán fotózta a nemtetszésüket nyilvánítókat. Félóra után a sajtóiroda munkatársa közölte: Ribánszkyék egy másik teremben folytathatják sajtótájékoztatójukat, ezt azonban a „szónok” nem vette tudomásul.

Lapunk kérdésére: — Ki engedte be őket? — az ügyeletes rendező azt felelte: — a kongresszusi központból az MSZP illetékese szölt át. Reméljük, a magyar közéletbe, a politikai hatalomba senki nem tud átszólni, s így e fellépés emléke nem marad több, mint a levesbe esett légyé. Az már más kérdés, hogy ezek után ki-ki megeszi, vagy kiönti azt a levest...

M. Szabó Imre

— Bár a sajtóközpontban ezidáig a platformok képviselői, illetve a kongresszus szóvivői tájékoztatták a sajtó képviselőit, vasárnap mégis egy magát platformoktól függetlennek és szuverénnek valló küldött, Gubcsi Lajos is kifejtette nézeteit. Gubcsi Lajos elmondta: véleménye szerint a kongresszusnak zárt jelölés helyett nyílt, személyenkénti szavazással kellene döntenie a párt vezető tisztviselőiről. Mint kifejtette: a zárt lista a bolsevista módszerekre emlékeztet, s ezzel voltaképpen kirekesztik a küldötteket a tényleges döntéshozatalból. Gubcsi Lajos végezetül sommásan kijelentette: a politikacsinalás továbbra is egy szűk elit kezében van, s mindehhez csupán összehívtak szavazni egy kongresszust.

— Felfedezett-e valami új politikai vonulatot, amely másságot jelez a korábbi politikai időszakhoz képest?

— Sajnos eddig — a televízióban s a lapokban — nem láttam mást, hiszen ugyanazok a politikai erővonalak rajzolódtak ki, mint két héttel ezelőtt. Nyilvánvaló viszont, hogy ilyen erőteljesen a reformkommunisták még eddig nem jelentkeztek, mint most. Ami szembetűnő, s bizonyos szempontból örömteli volt, hogy milyen élesen elhatárolják magukat a régi MSZMP gyakorlattól. Nos, ezt a sok szép, ígéretes szót jó lenne tettekbe váltani. Heteken belül szükséges lenne olyan döntéseket hozni, amelyek az állampárt radikális megszüntetéséhez vezetnének. Ha pedig kormányzó párt a Magyar Szocialista Párt, akkor védje a kisembereket, a lakosságot, például azzal, hogy a hibás beruházásokat (mint Bős—Nagymaros, Tengiz) állítsa le, szüntesse meg a rosszul működő vállalatok dotálását, s intézkedjen sürgetően a Szovjetunióval fennálló üzleti kapcsolatunk során keletkezett óriási rubelaktívumunk megszüntetésére, felszámolása érdekében.

Am úgy érzem, hogy ez az új párt ugyanúgy sodródni fog az eseményekkel, mint a régi. — m. Szabó —

Holnapi
számunkban
olvashatják,

miért kellene
mégis

Erdélybe utaznunk